

Kto i kiedy nie płaci podatku od spadków

Poradnik dla każdego

nr 45 (2165) PIĄTEK 29 lutego 2008

A

Ilustracja: Tomasz Hower

Dział I Zasady opodatkowania

Przejęcie praw i obowiązków

Do nabycia spadku dochodzi z chwilą jego otwarcia. Sądowe postanowienie o stwierdzeniu tego nabycia potwierdza tylko przejście ogółu praw i obowiązków na spadkobiercę. **strona A2**

Całkowite zwolnienie w zerowej grupie

Małżonkowi, rodzeństwu i krewnym w linii prostej przysługuje całkowite zwolnienie z podatku od spadków. Warunkiem jest jednak, aby osoby te zawiadomiły urząd skarbowy o nabyciu spadku w ciągu miesiąca od uprawomocnienia się orzeczenia w tej sprawie. **strona A2**

Szczególne ulgi dla członków rodziny

Spadkobiercy, którzy nie mogą skorzystać z całkowitego zwolnienia z podatku, mają prawo do szczególnych ulg. Pozwalają one na obniżenie wysokości opodatkowania lub nawet na uniknięcie zapłaty podatku. **strona A3**

Obowiązek określenia wartości spadku

Wysokość podatku od spadku określa urząd skarbowy, wydając w tej sprawie decyzję wymiarową. Spadkobierca natomiast ma obowiązek określenia w zeznaniu podatkowym wartości nabytego spadku. **strona A4**

Dział II Wykładnie przepisów

Rozbieżne stanowiska fiskusa i sądów

Podatnicy, którzy nabyli spadki po 12 maja 2006 r. a przed 1 stycznia 2007 r., nie mają łatwej sytuacji. Odnoszą się do nich niejasne przepisy, niekorzystne stanowiska fiskusa oraz rozbieżne orzeczenia sądów administracyjnych. **strona A5**

Dział III Procedury

Prawo odwołania od decyzji fiskusa

Podatnicy, którzy nie zgadzają się z decyzją naczelnika urzędu skarbowego, mogą złożyć odwołanie do dyrektora izby skarbowej. Jeśli i to nie przyniesie skutku, mają prawo złożyć skargę do wojewódzkiego sądu administracyjnego. **strona A6**

Wyroki sądów do wykorzystania w skardze

W odwołaniu od decyzji organów podatkowych, a także w skardze do wojewódzkiego sądu administracyjnego warto powołać się na korzystne dla podatników wyroki sądów administracyjnych w Bydgoszczy, Gliwicach, Poznaniu i Olsztynie. **strona A7**

Wystąpienie o stwierdzenie nadpłaty

Wyroki wojewódzkich sądów administracyjnych nie kończą sporów dotyczących zwolnień z podatku spadków nabytych po 12 maja 2006 r. Sprawy te trafiają jeszcze do NSA i dopiero po jego korzystnych wyrokach podatnicy mogą wystąpić o stwierdzenie nadpłaty podatku. **strona A8**

Cotygodniowy raport z dyżurów GP

strony A1 - A1V

Pytania i odpowiedzi

Dział I

Zasady opodatkowania

Przejsie praw i obowiazkow na spadkobierce

Spadkobierca nabywa spadek z mocy prawa z chwilą jego otwarcia. Sądowe postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku potwierdza jedynie przejście ogółu praw i obowiazkow na spadkobierce.

MAGDALENA MAJKOWSKA

magdalena.majkowska@infor.pl

W wyniku dziedziczenia dochodzi do przejścia ogółu praw i obowiazkow zmarłego na spadkobierców. W przypadku takiego przysporzenia na spadkobiercy ciąży obowiazek zapłaty podatku. Zasady opodatkowania nabycia spadku regulują przepisy ustawy z 28 lipca 1983 r. o podatku od spadkow i darowizn (t.j. Dz.U. z 2004 r. nr 142, poz. 1514 z późn. zm.). W obecnym stanie prawnym podatkowi od spadkow i darowizn podlega nabycie przez osoby fizyczne własności rzeczy znajdujących się na terytorium Polski lub praw majątkowych wykonywanych na terytorium RP, tytułem m.in. dziedziczenia. Przepisy ustawy o podatku od spadkow i darowizn nie zawierają jednak własnej definicji nabycia spadku, dlatego w tym zakresie zastosowanie znajdują przepisy kodeksu cywilnego (Dz.U. z 1964 r. nr 16, poz. 93 z późn. zm.).

Wniosek

o wydanie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku składa się do sądu rejonowego właściwego według ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy

Otwarcie spadku

Według kodeksu cywilnego w przypadku nabycia rzeczy lub praw majątkowych tytułem spadku za dzień nabycia uznaje się dzień śmierci spadkodawcy. Spadkobierca nabywa bowiem spadek z chwilą jego otwarcia. Otwarcie spadku następuje natomiast w momencie śmierci spadkodawcy.

Otwarcie spadku to pojęcie o charakterze technicznoprawnym. Jest ono używane dla określenia zdarzenia, z którym przepisy ustawy łączą skutek w postaci przejścia ogółu praw i obowiazkow majątkowych zmarłego na spadkobierców.

Podkreślić należy, że nabycie spadku z chwilą jego otwarcia nie jest uwarunkowane złożeniem przez spadkobiercę oświadczenia woli o jego przyjęciu, co więcej, nie jest uzależnione nawet od jego wiedzy o fakcie i tytule powołania do spadku (prawo polskie przewiduje dwa źródła powołania do spadku: ustawę oraz testament). Z chwilą śmierci spadkodawcy spadek przechodzi bowiem automatycznie z mocy ustawy na następców prawnych zmarłego.

Pomimo że nabycie spadku następuje z mocy prawa z chwilą jego otwarcia, to nie ma ono jednak charakteru definitywnego i ostatecznego. Przepisy kodeksu cywilnego dają bowiem spadkobiercy możliwość złożenia w określonym terminie oświadczenia co do spadku.

Oświadczenie o przyjęciu

Na podstawie art. 1012 kodeksu cywilnego spadkobierca może przyjąć spadek wprost (bez ograniczenia odpowiedzialności za długi spadkowe) albo z dobrodziejstwem inwentarza (czyli z ograniczeniem odpowiedzialności do wartości stanu czynnego spadku). Spadkobierca może również spadek odrzucić, co powoduje, iż w świetle prawa jest on traktowany jakby nie dożył otwarcia spadku. Spadkobierca, który spadek odrzucił, traci zatem wszelkie prawa i obowiazki wchodzące w skład spadku.

Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Nabycie spadku, które nastąpiło z mocy prawa z chwilą śmierci spadkodawcy, do chwili upływu sześciomiesięcznego terminu i przed złożeniem oświadczenia spadku, ma zatem charakter tymczasowy. Warto wiedzieć, że w tym okresie spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe jedynie ze spadku, nie może jednak spadku zbyć ani uzyskać sądowego postanowienia o stwierdzeniu jego nabycia. Złożenie oświadczenia o przyjęciu spadku lub upływ sześciomiesięcznego terminu stanowi bowiem niezbędny warunek wydania takiego postanowienia przez sąd. Oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku spadkobierca może złożyć przed sądem albo notariuszem. W wyniku złożenia oświadczenia o przyjęciu spadku jego nabycie staje się definitywne, w szczególności spadkobierca nie może już spadku odrzucić.

Brak oświadczenia spadkobiercy o przyjęciu lub odrzuceniu spadku w ustawowym sześciomiesięcznym terminie jest co do zasady równoznaczny z prostym przyjęciem spadku (wyjątki dotyczą osób niemających pełnej zdolności prawnych, osób prawnych oraz osób, co do których istnieje podstawa do całkowitego ubezwłasnowolnienia). Jeżeli zatem spadkobierca żadnego oświadczenia nie złoży, jest on traktowany tak jakby przyjął spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi spadkowe.

Sądowe potwierdzenie

Jak już wiadomo, nabycie spadku z mocy prawa z chwilą jego otwarcia (śmierci spadkodawcy) oznacza przejście praw i obowiazkow majątkowych na spadkobierców. W praktyce jednak w dalszym ciągu może pozostać niewiadome, kto i w jakiej części nabył spadek. Obowiązujące przepisy przewidują jednak odpowiednie instrumenty prawne, które pozwalają na likwidację stanu niepewności w tym zakresie. Zgodnie z art. 1025 kodeksu cywilnego sąd, na wniosek osób mających w tym interes, czyli przede wszystkim spadkobierców,

POJĘCIE SPADKU

Przez pojęcie spadku należy rozumieć ogół praw i obowiazkow zmarłego, które z chwilą jego śmierci przechodzą na spadkobierców. W skład spadku wchodzi prawa i obowiazki:

- mające charakter cywilnoprawny
- mające charakter majątkowy
- niezwiązane z osobą zmarłego w sposób ścisły.

stwierdza nabycie spadku przez spadkobiercę. Stwierdzenie nabycia spadku następuje w drodze postanowienia wydanego przez sąd po przeprowadzeniu rozprawy. W toku tego postępowania sąd bada z urzędu w szczególności, kto jest spadkobiercą oraz czy spadkodawca pozostawił testament. Sąd nie ma natomiast obowiazku szczegółowego badania, jakie składniki wchodziły w skład spadku. W postanowieniu stwierdzającym nabycie spadku sąd zawsze wymienia wszystkich spadkobierców, którzy spadek nabyli, oraz określa wysokość przypadających im udziałów. Stwierdzenie nabycia spadku nie może nastąpić przed upływem sześciu miesięcy od otwarcia spadku, chyba że wszyscy znani spadkobiercy złożyli już oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku. Warto wiedzieć, że takie oświadczenie może być również złożone w toku postępowania o stwierdzenie nabycia spadku. W przypadku, gdy od chwili śmierci spadkodawcy nie upłynęło sześć miesięcy do dnia rozprawy, na rozprawie składa się oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku.

Podkreślić należy, że postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku nie tworzy nowego stanu prawnego. Ma ono jedynie charakter deklaracyjny. Jak już wyjaśniałam, nabycie spadku następuje z mocy prawa z chwilą śmierci spadkodawcy. Sądowe postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku zatem tylko ten fakt dokumentuje. Orzeczenie o stwierdzeniu nabycia spadku odgrywa jednak istotną rolę. Przede wszystkim stanowi ono jedyny dowód, że dana osoba jest spadkobiercą. Stwierdzenie nabycia spadku jest także niezbędne dla ujawnienia praw spadkobiercy w księdze wieczystej, co jest niezwykle istotne, gdy w skład spadku wchodzi nieruchomości. Wreszcie z wydaniem postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku łączy się również określone obowiazki spadkobierców związane z uiszczeniem podatku od spadku bądź – w przypadku osób nabywców należących do kręgu najbliższej rodziny – z możliwością skorzystania z całkowitego zwolnienia z podatku od spadkow. ■

Ważne! Postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku ma wyłącznie charakter deklaracyjny. Nabycie spadku następuje z mocy prawa z chwilą otwarcia spadku (śmierci spadkobiercy), a orzeczenie sądowe jedynie dokumentuje ten fakt

Całkowite zwolnienie w zerowej grupie

[ZASADY OPODATKOWANIA] Małżonek, rodzeństwo i krewni w linii prostej korzystają z całkowitego zwolnienia z podatku od spadku, pod warunkiem zawiadomienia fiskusa o jego nabyciu. Trzeba to zrobić w ciągu miesiąca od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o stwierdzeniu nabycia spadku.

MAGDALENA MAJKOWSKA

magdalena.majkowska@infor.pl

Obowiazek podatkowy w podatku od spadkow ciąży na spadkobiercach. Jego wysokość ustala się w zależności od przynależności spadkobiercy do jednej z trzech grup podatkowych. Podstawą zaliczenia do określonej grupy jest osobisty stosunek spadkobiercy do spadkodawcy. Do pierwszej grupy podatkowej ustawodawca zaliczył najbliższą rodzinę spadkodawcy, w drugiej grupie znalazła się dalsza rodzina, a w trzeciej dalecy krewni, których nie obejmuje druga grupa podatkowa, oraz osoby obce. Podatek w każdej z trzech grup podatkowych opłacany jest według progresywnej skali podatkowej z uwzględnieniem kwoty wolnej od podatku. Najniższy podatek płać osoby z kręgu najbliższej rodziny, zaliczane do I grupy podatkowej.

Z początkiem 2007 roku w życie weszły jednak przepisy znoszące całkowicie obciążenia podatkowe

w stosunku do osób nabywających nieodpłatnie majątek od najbliższych, w tym na podstawie spadku. Celem wprowadzonych regulacji była realizacja postulatu zapewnienia ochrony interesów majątkowych członków najbliższej rodziny. Nieodpłatne przeniesienie majątku, w tym przez dziedziczenie, przeważnie odbywa się bowiem między osobami najbliższymi. Krąg uprawnionych oraz zasady i warunki korzystania ze zwolnienia reguluje art. 4a ustawy o podatku od spadkow i darowizn (t.j. Dz.U. z 2004 r. nr 142, poz. 1514 z późn. zm.). Ustawodawca wprowadzając zwolnienie uwzględnił przede wszystkim szczególne powiązania osobiste między krewnymi w linii prostej oraz małżonkami i rodzeństwem. Podatku od spadkow nie muszą zatem płać następujące osoby: małżonek, zstępni (dzieci, wnuki), wstępni (rodzice, dziadkowie), pasierb, rodzeństwo, ojczym i macocha. Są to nabywcy wyodrębnieni z I grupy podatkowej. Osoby te określane są mianem tzw. zerowej grupy podatkowej (nie jest to jednak pojęcie ustawowe). Podkreślić należy, że z całkowitego zwolnienia nie korzystają pozostałe osoby należące do I grupy podatkowej, tj. zięć, synowa i teściowie.

Przepisy przewidują jednocześnie, że korzystanie z całkowitego zwolnienia z podatku wymaga zgłoszenia faktu nabycia spadku organowi podatkowe-

GRUPY PODATKOWE

Ustawodawca szczegółowo wymienił osoby należące do trzech grup podatkowych według stosunku osobistego nabywcy do osoby, od której lub po której nabywają majątek.

Do poszczególnych grup podatkowych zalicza się:

I grupa – małżonek, zstępni, wstępni, pasierb, rodzeństwo, ojczym i macocha, a więc osoby, które korzystają z całkowitego zwolnienia z podatku od spadkow i darowizn, a także zięć, synowa oraz teściowie,

II grupa – zstępni rodzeństwa, rodzeństwo rodziców, zstępni i małżonkowie pasierbów, małżonkowie rodzeństwa i rodzeństwo małżonków, małżonkowie rodzeństwa małżonków, małżonkowie innych zstępnych,

III grupa – inni nabywcy.

mu. Obowiazek zgłoszenia w urzędzie skarbowym nabycia spadku przez nabywców zwolnionych z podatku miał zastąpić obowiazek składania przez te osoby zeznań podatkowych oraz uszczelnić system podatkowy poprzez uzyskanie pewności prawnopodatkowej odnośnie do nabytego majątku.

Obowiazek zgłoszenia w przypadku spadkow nie obejmuje jedynie przypadków, gdy wartość majątku

nabytego łącznie od jednej osoby w ciągu pięciu lat od daty pierwszego nabycia nie przekracza 9637 zł. Jeżeli zatem przed nabyciem spadku nabywca otrzymał od tej samej osoby także darowizny, należy je uwzględnić, ustalając wartość majątku nabytego w trakcie pięcioletniego okresu.

Miesiąc na zgłoszenie

Osoby należące do tzw. zerowej grupy podatkowej składają zgłoszenie o nabyciu spadku, warunkujące całkowite zwolnienie, na specjalnym formularzu oznaczonym symbolem SD-Z1. Termin na dokonanie zgłoszenia wynosi miesiąc od uprawomocnienia się orzeczenia sądu stwierdzającego nabycie spadku. Trzeba pamiętać, że postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku staje się prawomocne po 21 dniach, licząc od dnia następnego po rozprawie, o ile nie zostanie zaskarżone.

Jeżeli fiskus

nie zostanie powiadomiony o nabytym spadku, spadkodawca z grupy zerowej podlega takiemu opodatkowaniu, jakim objęto osoby z I grupy

Konsekwencje niedotrzymania terminu na dokonanie zgłoszenia mogą być dotkliwe, szczególnie gdy otrzymany spadek jest znacznej wartości. Jeżeli fiskus nie zostanie powiadomiony o odziedziczonym majątku, nabyty spadek podlega opodatkowaniu na zasadach określonych dla nabywców zaliczonych do I grupy podatkowej. Wprawdzie w tej grupie podatkowej obowiązują najniższe stawki podatkowe (3 proc., 5 proc. i 7 proc.) oraz najwyższa kwota wolna od podatku (9637 zł), jednak konieczność zapłaty podatku w przypadku gdy spadkobierca należy do kręgu nabywców całkowicie zwolnionych jest na pewno przykrą dolegliwością.

Spadkobiercy muszą zatem pamiętać o obowiązku poinformowania organów podatkowych o nabyciu spadku w ciągu miesiąca od uprawomocnienia się postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku, jeżeli nie chcą płacić podatku. Po tym terminie niestety trzeba rozliczyć się z fiskusem. Z danych organów podatkowych wynika, że na skutek braku zgłoszenia ulgę traci aż 90 proc. podatników, którzy mogliby skorzystać ze zwolnienia.

Obliczanie terminu

Trzeba wiedzieć, że miesięczny termin na dokonanie zgłoszenia jest to tzw. termin zawity. Jest to termin oznaczony do podjęcia określonej czynności o znaczeniu prawnym, przy czym nie ma on wyłączonego charakteru instrukcyjnego. Z jego niedotrzymaniem wiążą się negatywne skutki, w szczególności utrata określonych uprawnień. W przypadku niedotrzymania miesięcznego terminu na złożenie zawiadomienia o nabyciu spadku taką ujemną konse-

kwencją jest konieczność zapłaty podatku. Upływ tego terminu powoduje, że spadkobierca nie może skorzystać z uprawnień, dla realizacji którego termin ten był oznaczony, czyli z całkowitego zwolnienia od podatku. Miesięczny termin na zgłoszenie podatku jest również terminem materialnym. Cechą charakterystyczną terminów materialnych jest to, że w odróżnieniu od terminów procesowych są one nieprzywralne. Spadkobierca nie może zatem ubiegać się o przywrócenie miesięcznego terminu na dokonanie zgłoszenia nabycia spadku.

Trzeba wiedzieć, że miesięczny termin na dokonanie zgłoszenia należy liczyć zgodnie z ogólnymi zasadami dotyczącymi obliczania terminów podatkowych, które zostały określone w przepisach ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2005 r. nr 8, poz. 60 z późn. zm.). Zgodnie z zasadą ogólną wyrażoną w art. 12 par. 1 terminy określone w miesiącach kończą się z upływem tego dnia w ostatnim miesiącu, który odpowiada początkowemu dniowi terminu. Jeżeli zatem przykładowo postanowienie sądu o stwierdzeniu nabycia spadku uprawomocniło się 7 marca, to miesięczny termin na złożenie zgłoszenia o nabyciu spadku na formularzu SD-Z1 upłynie 7 kwietnia. W przypadku terminów miesięcznych zdarza się jednak, że w ostatnim miesiącu nie występuje dzień odpowiadający początkowemu dniowi terminu. Zgodnie z przepisami Ordynacji podatkowej w takim wypadku termin kończy się w ostatnim dniu tego miesiąca. Przykładowo, jeżeli orzeczenie o stwierdzeniu nabycia spadku uprawomocniło się 31 sierpnia, to miesięczny termin na dokonanie zgłoszenia skończy się 30 września.

Przy obliczaniu miesięcznego terminu spadkobierca powinien również pamiętać o dodatkowej zasadzie wynikającej z przepisów Ordynacji podatkowej, zgodnie z którą termin nie może kończyć się ani w dniu ustawowo wolnym od pracy, ani w sobotę. Jeżeli ostatni dzień terminu przypada na sobotę lub dzień ustawowo wolny od pracy, za ostatni dzień terminu uważa się następnego dnia po dniu lub dniach wolnych od pracy.

Wypełnienie zgłoszenia

Formularz zgłoszenia SD-Z1 spadkobierca może pobrać bezpośrednio w urzędzie skarbowym. Może również posłużyć się kserokopią zgłoszenia lub wydrukiem formularza z programu komputerowego umożliwiającego jego elektroniczne wypełnienie. Druk SD-Z1 składa się z dziesięciu alfabetycznie oznaczonych części. W części A należy wpisać dane urzędu skarbowego, do którego kierowane jest zgłoszenie oraz zaznaczyć cel jego złożenia (właściwe zgłoszenie lub jego korekta). W części B spadkobierca podaje swoje dane identyfikujące (m.in. imię, nazwisko, PESEL, data urodzenia) oraz adres zamieszkania. W następnej kolejności należy wpisać dane identyfikujące spadkodawcę. W części D formularza spadkobierca określa, poprzez zaznaczenie odpowiedniego kwadratu, tytuł nabycia własności (dzie-

SKALA PODATKOWA

Kwoty nadwyżki w zł	Podatek wynosi	
ponad do		
1) od nabywców zaliczonych do I grupy podatkowej		
	10 278	3 proc.
10 278	20 556	308 zł 30 gr i 5 proc. nadwyżki ponad 10 278 zł
20 556		822 zł 20 gr i 7 proc. nadwyżki ponad 20 556 zł
2) od nabywców zaliczonych do II grupy podatkowej		
	10 278	7 proc.
10 278	20 556	719 zł 50 gr i 9 proc. od nadwyżki ponad 10 278 zł
20 556		1644 zł 50 gr i 12 proc. od nadwyżki ponad 20 556 zł
3) od nabywców zaliczonych do III grupy podatkowej		
	10 278	12 proc.
10 278	20 556	1233 zł 40 gr i 16 proc. od nadwyżki ponad 10 278 zł
20 556		2877 zł 90 gr i 20 proc. od nadwyżki ponad 20 556 zł

KWOTY WOLNE OD PODATKU

- 9637 zł - jeżeli nabywcą jest osoba zaliczona do I grupy podatkowej,
- 7276 zł - jeżeli nabywcą jest osoba zaliczona do II grupy podatkowej,
- 4902 zł - jeżeli nabywcą jest osoba zaliczona do III grupy podatkowej.

dziczenie), a w części E wskazuje na rodzaj dokumentu potwierdzającego nabycie. W przypadku dziedziczenia takim dokumentem będzie prawomocne orzeczenie sądu o stwierdzeniu nabycia spadku bądź testament. W części F spadkobierca wpisuje dane dotyczące nabytych rzeczy lub praw majątkowych (miejsce ich położenia, wielkość przypadającego spadkobiercy udziału, wartość rynkową). Następnie należy podać dane określające stosunek osobisty spadkobiercy do spadkodawcy. Część H zgłoszenia przeznaczona została na dodatkowe uwagi składającego zgłoszenie. W części I spadkobierca składa swój podpis. Ostatnia część zgłoszenia przeznaczona jest na adnotację urzędu skarbowego. ■

Ważne! Niedotrzymanie miesięcznego terminu na złożenie w urzędzie skarbowym zgłoszenia SD-Z1 o nabyciu spadku skutkuje utratą całkowitego zwolnienia od podatku

Szczegółne ulgi dla członków rodziny

[ZASADY OPODATKOWANIA] Spadkobiercy, którzy nie mogą skorzystać z całkowitego zwolnienia od podatku, mają do dyspozycji zwolnienia szczególne, które pozwalają na obniżenie podatku lub nawet na uniknięcie jego zapłaty.

MAGDALENA MAJKOWSKA

magdalena.majkowska@infor.pl

Członkowie najbliższej rodziny spadkodawcy, którzy w myśl obowiązujących przepisów zostali zaliczeni do tzw. zerowej grupy podatkowej, nie w każdym przypadku mogą skorzystać z całkowitego zwolnienia z podatku. Zgodnie z przepisami przejściowymi nowelizacji ustawy o podatku od spadków i darowizn z 16 listopada 2006 r., która wprowadziła całkowite zwolnienie dla najbliższej rodziny, do nabycia własności rzeczy lub praw majątkowych, które nastąpiło przed 1 stycznia 2007 r., stosuje się przepisy ustawy przez dniem wejścia w życie nowelizacji. Zatem w przypadku spadków otwartych do końca 2006 roku spadkobiercy powinni stosować ogólne zasady opodatkowania z uwzględnieniem kwoty wolnej od podatku i progresywnej skali podatkowej. Takie jest stanowisko Ministerstwa Finansów podzielane przez urzędników skarbowych. W praktyce urzędów skarbowych oraz pojawiającego się orzecznictwa istnieją jednak kontrowersje wynikające z przepisów przejściowych związane z opodatkowaniem spadków nabytych przez najbliższą rodzinę spadkodawcy po 12 maja 2006 r. (piszemy o tym w dalszej części poradnika).

Zwolnienia szczególne

Obecnie jednak nie ma żadnych wątpliwości co do tego, że całkowite zwolnienie obejmuje spadko-

bierców, gdy śmierć spadkodawcy (otwarcie spadku) nastąpiła od 1 stycznia 2007 r. Bezdyskusyjne jest również to, że wszystkie osoby, które nabyły spadek przed 13 maja 2006 r., muszą złożyć zeznanie i zapłacić podatek od spadku na zasadach obowiązujących przed wejściem w życie przepisów regulujących całkowite zwolnienie z podatku.

Spadkobiercy, którzy muszą zapłacić podatek na starych zasadach, mogą jednak skorzystać ze szczególnych zwolnień z podatku. Ponieważ do nabycia własności rzeczy lub praw majątkowych, które nastąpiło przed dniem wejścia w życie nowelizacji (1 stycznia 2007 r.), stosuje się przepisy ustawy w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie nowelizacji, dotyczy to również zwolnień, które obowiązywały do końca 2006 roku. Przykładowo można wymienić zniesione 1 stycznia 2007 r. zwolnienie dla nabycia w drodze spadku budynków mieszkalnych nadanych na podstawie przepisów o osadnictwie rolnym, czy też nabycie przez małżonka lub zstępnych zakładu wytwórczego, budowlanego, handlowego, usługowego lub jego części, pod warunkiem że zakład ten będzie prowadzony przez nabywcę w stanie nieporozumianym przez okres co najmniej pięciu lat od dnia przyjęcia spadku. Warto wiedzieć, że spadkobiercy mogą korzystać także m.in. z obowiązującego zwolnienia przy nabyciu w spadku:

■ przez osoby zaliczone do I i II grupy podatkowej przedmiotów wyposażenia mieszkania, pościeli, odzieży, bielizny oraz narzędzi pracy przeznaczonych do użytku w gospodarstwie domowym,

■ dzieł sztuki i rękopisów będących przedmiotem twórczości spadkodawcy oraz materiałów biblio-

USTALENIE POWIERZCHNI UŻYTKOWEJ

Za powierzchnię użytkową budynku lub lokalu uważa się, według ustawy o podatku od spadków i darowizn, powierzchnię mierzoną po wewnętrznej długości ścian pomieszczeń na wszystkich kondygnacjach (podziemnych i naziemnych), z wyjątkiem powierzchni piwnic i klatek schodowych oraz szybów dźwigów. Powierzchnie pomieszczeń lub ich części oraz część kondygnacji o wysokości w świetle od 1,40 m do 2,20 m zalicza się do powierzchni użytkowej w 50 proc., a jeżeli wysokość jest mniejsza niż 1,40 m, należy tę powierzchnię pominąć.

tecnych, jeżeli spadkodawca zajmował się twórczością lub działalnością naukową, oświatową, artystyczną, literacką lub publicystyczną,

■ zabytków ruchomych i kolekcji wpisanych do rejestru zabytków, a także zabytków użyczonych muzeum w celach naukowych lub wystawienniczych na okres nie krótszy niż dwa lata,

■ przez osoby zaliczone do I i II grupy podatkowej zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, jeżeli nabywca zabezpiecza je i konserwuje zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Ułgi mieszkaniowa

W skład spadku mogą wchodzić m.in. prawa rzeczowe. Przede wszystkim chodzi o własność ruchomości i nieruchomości, użytkowanie wieczyste, prawa spółdzielcze (własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, prawo do lokalu użytkowego, pra-

wo do domu jednorodzinnego). Osoby, które otrzymały w spadku dom lub mieszkanie, mogą korzystać z preferencji pozwalającej nie płacić podatku od powierzchni użytkowej nieruchomości nieprzekraczającej 110 mkw. (tzw. ulga mieszkaniowa). Uwzględnienie tej ulgi pozwala zatem na znaczne zmniejszenie lub wręcz wyzerowanie podatku od spadku. To szczególne zwolnienie zostało uregulowane w art. 16 ustawy o podatku od spadków i darowizn. Dotyczy ono nabycia własności (współwłasności) budynku mieszkalnego lub lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, a także spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego lub udziału w takim prawie, spółdzielczego prawa do domu jednorodzinnego albo udziału w takim prawie.

Z ulgi

mieszkaniowej mogą korzystać wyłącznie osoby, które nie zaspokoili jeszcze swoich potrzeb mieszkaniowych

Zwolnienie polega na możliwości pomniejszenia podstawy opodatkowania. Zgodnie z obowiązującymi przepisami w przypadku nabycia własności (współwłasności) budynku mieszkalnego lub lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość, spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego lub udziału w takim prawie, spółdzielczego prawa do domu jednorodzinnego albo udziału w takim prawie, do podstawy opodatkowania nie wlicza się ich czystej wartości do łącznej wysokości nieprzekraczającej 110 mkw. powierzchni użytkowej budynku lub lokalu. Zatem w przypadku dziedziczenia domu lub mieszkania o powierzchni użytkowej nieprzekraczającej limitu 110 mkw. spadkobierca w ogóle nie musi płacić podatku od spadku. W przy-

padku nabycia części (udziału) budynku lub lokalu mieszkalnego albo udziału w prawach spółdzielczych ulga przysługuje stosownie do wielkości udziału. Przywilej korzystania z ulgi został jednak obwarowany licznymi ustawowymi warunkami.

Brak własnego lokum

Z ulgi mieszkaniowej mogą korzystać wyłącznie osoby, które nie zaspokoili jeszcze swoich potrzeb mieszkaniowych, czyli nie są właścicielami nieruchomości mieszkalnej. Spadkobierca, który posiada własne lokum, skorzysta jednak z preferencji, jeżeli przeniesie jego własność na zstępnych (czyli dzieci, wnuki itd.) lub na rzecz Skarbu Państwa lub gminy w terminie sześciu miesięcy od dnia złożenia zeznania podatkowego. Prawa do skorzystania z ulgi zostali pozbawieni również spadkobiercy, którzy dysponują spółdzielczym lokatorskim prawem do lokalu lub spółdzielczym własnościowym prawem do lokalu mieszkalnego, lub wynikającymi z przydziału spółdzielni mieszkaniowych: prawem do domu jednorodzinnego lub prawem do lokalu w małym domu mieszkalnym. Zachowują oni jednak prawo do ulgi, jeżeli prawa te przekażą zstępny lub do dyspozycji spółdzielni w terminie sześciu miesięcy od dnia złożenia zeznania podatkowego. Prawa do pomniejszenia podatku nie mają także najemcy, chyba że rozwiążą umowę najmu. W tym przypadku również obowiązują potrójny termin.

Zachowanie prawa do ulgi

Ustawa różnicuje warunki niezbędne do skorzystania z ulgi od wymogów koniecznych do jej utrzymania. Spadkobierca, który nie chce utracić prawa do zwolnienia, musi zamieszkiwać w otrzymanym domu lub lokalu, będąc zameldowanym na pobyt stały i nie może dokonać jego zbycia przez okres pięciu lat. Osoby zameldowane powinny zatem mieszkać w nabytej nieruchomości przez powyższy okres, natomiast spadkobiercy, którzy nie posiadali

PRZYKŁAD: ULGA MIESZKANIOWA

Podatnik zmarł w lutym 2006 r. Jego syn jest jedynym spadkobiercą. Odziedziczył po ojcu mieszkanie o powierzchni 50 mkw. Ponieważ spadkobierca nabył spadek na początku 2006 r., pomimo iż jest synem spadkodawcy, nie przysługuje mu całkowite zwolnienie z podatku od spadku. Spadkobierca może jednak skorzystać z ulgi mieszkaniowej w podatku spadkowym. Ponieważ powierzchnia mieszkania nie przekracza ustawowego limitu 110 mkw., w ogóle nie będzie musiał płacić podatku. Musi jednak złożyć w urzędzie skarbowym zeznanie podatkowe na formularzu SD-3. W części H zeznania (uwagi składającego zeznanie) powinien zamieścić informację o korzystaniu z ulgi podatkowej.

meldunku (nawet jeśli zamieszkiwali w otrzymanym lokum od urodzenia), muszą spełnić dodatkowo warunek zameldowania. Pięcioletni okres zamieszkiwania, przy zameldowaniu na pobyt stały, w którym nie można dokonać zbycia nieruchomości, liczy się od dnia złożenia zeznania podatkowego, jeżeli w chwili złożenia zeznania spadkobierca mieszka i jest zameldowany na pobyt stały w nabytej nieruchomości. Natomiast w przypadku, gdy spadkobierca zamieszka i dokona zameldowania na pobyt stały w ciągu roku od dnia złożenia zeznania podatkowego, ten pięcioletni okres liczony jest od dnia zamieszkania potwierdzonego zameldowaniem na pobyt stały w nabytym lokalu lub budynku. Zbycie domu lub mieszkania przed upływem ustawowego terminu co do zasady skutkuje utratą prawa do ulgi i koniecznością zapłaty podatku wraz z odsetkami. Negatywnych konsekwencji podatkowych nie poniesie m.in. spadkobierca, który dokona zbycia udziału w domu lub mieszkaniu stanowiącym odrębną nieruchomość albo spółdzielczym własnościowym prawem do lokalu mieszkalnego a rzecz innego ze spadkobierców. ■

Obowiązek określenia wartości nabytego spadku

[ZASADY OPODATKOWANIA] Wysokość podatku od spadku określa urząd skarbowy w drodze decyzji wymiarowej. Spadkobierca ma jednak obowiązek określenia w zeznaniu podatkowym wartości nabytego spadku.

MAGDALENA MAJKOWSKA

magdalena.majkowska@infor.pl

Spadkobiercy, którzy nie korzystają z całkowitego zwolnienia od podatku, mają obowiązek złożenia zeznania o nabyciu majątku oraz zapłaty podatku od otrzymanego spadku. Podatnicy składają zeznanie podatkowe o nabyciu majątku w drodze spadku na formularzu SD-3 w ciągu miesiąca od dnia powstania obowiązku podatkowego. Obowiązek podatkowy przy nabyciu w drodze dziedziczenia, zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1, powstaje z chwilą przyjęcia spadku. Jak już zostało wyjaśnione, moment nabycia oraz przyjęcia spadku określa się na podstawie przepisów kodeksu cywilnego. W praktyce spadkobiercy, którzy muszą zapłacić podatek, zobowiązani są do złożenia zeznania podatkowego o nabyciu rzeczy lub praw majątkowych w terminie miesiąca od uprawomocnienia się orzeczenia sądu stwierdzającego nabycie spadku.

Duża różnica

wartości nieruchomości wskazanej przez spadkobiercę i średniej ceny w danym regionie może oznaczać konieczność korekty zeznania

Spadkobiercy powinni najpierw uregulować kwestie spadkowe przed sądem, a dopiero później zadbać o rozliczenie z fiskusem. Posiadanie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku jest niezbędne również z punktu widzenia organu podatkowego. W postanowieniu tym sąd określa spadkobierców oraz przypadające im udziały w spadku. Organy podatkowe mogą zatem wydać decyzję ustalającą podatek należny z tytułu nabycia spadku po zakończeniu postępowania spadkowego. Dopiero wtedy mają bowiem pewność, kto i w jakim zakresie dziedziczy spadek.

Ustalenie podstawy opodatkowania

Jak wiadomo, wysokość należnego podatku od spadku ustala w decyzji urząd skarbowy. W składanym zeznaniu podatkowym spadkobierca musi jednak określić wartość spadku stanowiącą podstawę opodatkowania. Zgodnie z przepisami ustawy o podatku od spadków i darowizn podstawę opodatko-

wania stanowi wartość nabytych rzeczy i praw majątkowych po potrąceniu długów i ciężarów. Jest to tzw. czysta wartość ustalona według stanu rzeczy i praw majątkowych w dniu nabycia (otwarcia spadku) i cen rynkowych z dnia powstania obowiązku podatkowego (uprawomocnienia się postanowienia sądu o stwierdzeniu nabycia spadku). W przypadku gdy przed dokonaniem wymiaru podatku nastąpi ubytek rzeczy spowodowany siłą wyższą (klęski żywiołowe, kradzież, pożar) do ustalenia wartości przyjmują się stan rzeczy w dniu dokonania wymiaru, a odszkodowanie za ubytek, należne z tytułu ubezpieczenia, wlicza się do podstawy wymiaru.

W związku z tym, że podstawę opodatkowania stanowi czysta wartość spadku (czyli po potrąceniu długów i ciężarów) spadkobierca powinien uwzględnić wszystkie zobowiązania i koszty, które obniżają zgłaszaną do opodatkowania wartość spadku. Zgodnie z przepisami ciężar spadku stanowi wartość polecenia lub zapisu, jeżeli spadkobierca wykonał polecenie lub zapis. Do długów i ciężarów można również zaliczyć koszty leczenia i opieki w czasie ostatniej choroby spadkodawcy, jeżeli nie zostały pokryte za jego życia i z jego majątku. Do podstawy opodatkowania nie wlicza się również kosztów pogrzebu spadkodawcy, łącznie z nagrobkiem, w takim zakresie, w jakim koszty te odpowiadają zwyczajom przyjętym w danym środowisku, jeżeli nie zostały pokryte z majątku spadkodawcy, zasiłku pogrzebowego lub nie zostały zwrócone w innej formie. Do długów i ciężarów ustawodawca zaliczył również koszty postępowania spadkowego, wynagrodzenia wykonawcy testamentu, obowiązków wykonania zapisów i poleceń zamieszczonych w testamencie, wypłaty z tytułu zachowku oraz koszty innych obowiązków wynikających z przepisów kodeksu cywilnego dotyczących spadków. Do podstawy opodatkowania nie wlicza się ponadto wartości otrzymanego w spadku mieszkania lub domu w ramach ulgi mieszkaniowej. Trzeba pamiętać, że jeżeli na skutek przyjęcia spadku następuje zwolnienie spadkobiercy z zobowiązania albo jego wygaśnięcie, wartość tego zobowiązania zwiększa podstawę opodatkowania.

Czas rozliczenia z fiskusem

W praktyce zdarza się, że spadkobiercy z różnych przyczyn nie spieszą się z załatwieniem spraw spadkowych, a ponieważ prawo do spadku nie podlega przedawnieniu postanowienie o stwierdzeniu jego nabycia może być wydane nawet wiele lat po śmierci spadkodawcy. Jednak w związku z tym, że podstawę opodatkowania w podatku od spadków stanowi czysta wartość nabytych rzeczy i praw majątkowych według cen rynkowych z dnia powstania obowiązku podatkowego, w interesie spadkobiercy

WARTOŚĆ RYNKOWA

Zgodnie z generalną zasadą określoną w przepisach ustawy o podatku od spadków i darowizn wartość rzeczy i praw majątkowych przyjmuje się w wysokości określonej przez nabywcę. Jest jednak jeden warunek. Wartość ta musi odpowiadać wartości rynkowej rzeczy i praw. W przeciwnym wypadku urząd skarbowy może zakwestionować określoną przez spadkobiercę w zeznaniu podatkowym podstawę opodatkowania. W interesie spadkobiercy leży zatem zadeklarowanie takiej wartości nabytego majątku, jaka odpowiada jego wartości rynkowej. Jest to szczególnie istotne w przypadku, gdy spadkobierca odziedziczył np. dom, mieszkanie czy samochód. Zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o podatku od spadków i darowizn wartość rynkową określa się na podstawie przeciętnych cen stosowanych w obrocie rzeczami tego samego rodzaju i gatunku, z uwzględnieniem ich miejsca położenia, stanu, stopnia zużycia oraz w obrocie prawami majątkowymi tego samego rodzaju, z dnia powstania obowiązku podatkowego.

leży jak najszybsze uregulowanie spraw spadkowych oraz rozliczenie się z fiskusem. W szczególności dotyczy to przypadku, gdy przedmiotem spadku jest nieruchomość, której wartość z dnia na dzień wzrasta. Zatem im później powstanie obowiązek podatkowy, tym wyższe ceny rynkowe i wyższy podatek do zapłaty. Ponieważ jednak przy określaniu podstawy opodatkowania ustawodawca nakazuje uwzględniać stan rzeczy z dnia nabycia, wydatki ponoszone po tym czasie przez spadkobierców, np. na odziedziczoną nieruchomość, nie powinny podnosić jej wartości. Spadek nabywa się z chwilą jego otwarcia, dlatego stan rzeczy i praw podlegających opodatkowaniu należy ustalać na ten dzień. Oznacza to, że efekty wszelkich działań spadkobierców dotyczących przedmiotów spadku, przed wszystkim modernizacji i remontów, powinny być wyłączone z podstawy opodatkowania przy określaniu ich wartości rynkowej na dzień powstania obowiązku podatkowego. Bardzo ważne jest także przechowywanie całej dokumentacji faktur lub rachunków potwierdzających przeprowadzone prace remontowe lub zdjęć prezentujących przedmioty spadku na

Ważne! Spadkobiercy, którzy nie korzystają z całkowitego zwolnienia z podatku od spadku, zobowiązani są do złożenia zeznania podatkowego o nabyciu rzeczy lub praw majątkowych na formularzu SD-3 w terminie miesiąca od uprawomocnienia się orzeczenia sądu stwierdzającego nabycie spadku

dzień powstania obowiązku podatkowego. Umożliwi to obniżenie ceny rynkowej o wartość prac nie należących do spadku. Z drugiej strony, pamiętać należy, że jeżeli zaniżenie wartości np. nabytej nieruchomości jest wynikiem działań spadkodawców, urząd skarbowy nie weźmie tego pod uwagę przy wydawaniu decyzji wymiarowej w zakresie podatku. Jest to możliwe tylko jeśli ubytek rzeczy nastąpi w wyniku działania siły wyższej, ale w takim wypadku otrzymane odszkodowanie wlicza się do wartości spadku.

Wezwanie do podwyższenia wartości

Jeżeli spadkobierca nie określi w zeznaniu wartości nabytych rzeczy lub praw majątkowych albo wartość określona przez niego nie odpowiada według oceny naczelnika urzędu skarbowego wartości rynkowej, organ ten wezwie nabywcę do jej określenia, podwyższenia lub obniżenia, w terminie nie krótszym niż 14 dni od dnia doręczenia wezwania, podając jednocześnie wartość według własnej, wstępnej oceny. W przypadku gdy pomimo wezwania spadkobierca nie określi wartości lub poda wartość nie-

odpowiadającą wartości rynkowej, naczelnik urzędu skarbowego może dokonać jej określenia z uwzględnieniem opinii biegłego. Jeżeli urząd skarbowy powoła biegłego i okaże się, że wartość określona z uwzględnieniem tej opinii będzie się różniła o ponad 33 proc. od wartości podanej przez nabywcę, to koszty opinii biegłego poniesie spadkobierca. Warto zatem dokumentować stan i stopień zużycia rzeczy z dnia nabycia spadku.

Trzeba mieć świadomość, że organy podatkowe dysponują katalogami średnich cen np. nieruchomości, z uwzględnieniem ich wieku, stąd przy zbyt dużej rozbieżności wartości wskazane w zeznaniu przez spadkobiercę z wartością z katalogu jest duże prawdopodobieństwo, że zostanie on wezwany przez urząd do jej skorygowania.

Spadkobierca może oczywiście bronić podanej przez siebie wartości poprzez przedstawienie dokumentacji uzasadniającej niższą wartość nieruchomości od wartości rynkowej. Może to wynikać np. z mało atrakcyjnego położenia, uciążliwego sąsiedztwa czy też jej stanu. Jeżeli spadkobierca posiada własne wyceny, dobrym rozwiązaniem jest ich

KIEDY POWSTAJE ZOBOWIĄZANIE PODATKOWE

Data powstania obowiązku podatkowego w podatku od spadków wyznacza jedynie obowiązek złożenia zeznania podatkowego. W ustawie o podatku od spadków i darowizn ustawodawca przyjął zasadę określania wymiaru podatku przez organ podatkowy. Oznacza to, że podatnik nie oblicza samodzielnie wysokości podatku w składanym zeznaniu. Zobowiązanie podatkowe w podatku od spadków i darowizn powstaje dopiero z chwilą doręczenia spadkobiercy decyzji ustalającej wysokość podatku na podstawie złożonej deklaracji podatkowej. Podatnik na zapłacenie podatku ma 14 dni od momentu doręczenia decyzji.

przedstawienie urzędowi skarbowemu. W przypadku odziedziczenia nieruchomości warto sprawdzić, jakie ceny transakcyjne są uzyskiwane za podobne obiekty na rynku lokalnym. Samodzielne ustalenie takich danych może być trudne, dlatego warto rozważyć dokonanie wyceny przez rzeczoznawcę majątkowego. ■

Dział II

Wykładnie przepisów

Rozbieżne stanowiska fiskusa i sądów

Podatnicy, którzy nabyli spadki po 12 maja 2006 r. a przed 1 stycznia 2007 r. znajdują się w skomplikowanej sytuacji ze względu na niejasne przepisy podatkowe, niekorzystne stanowiska organów podatkowych oraz rozbieżne orzecznictwo sądów administracyjnych.

ŁUKASZ ZALEWSKI

lukasz.zalewski@infor.pl

U podstaw rozbieżności interpretacyjnych dotyczących zwolnienia z podatku od spadków członków najbliższej rodziny leżą przepisy ustawy zmieniającej z 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku od spadków i darowizn oraz ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U. z 2006 r. nr 222, poz. 1629). Ustawa weszła w życie 1 stycznia 2007 r. To właśnie na mocy tej nowelizacji członkowie najbliższej rodziny – małżonkowie, zstępni, wstępni, pasierbowie, rodzeństwo, ojczymowie i macochy – zostali zwolnieni z podatku od spadków, oczywiście po spełnieniu ustawowych warunków (konieczność zgłoszenia nabycia spadku, a w przypadku otrzymania w spadku pieniędzy konieczność udokumentowania, że podatnik je otrzymał).

Sporne przepisy

W praktyce spory między podatnikami, organami podatkowymi i sądami budzą art. 3 ust. 1 oraz art. 3 ust. 2 ustawy zmieniającej ustawę o podatku od spadków. Artykuł 3 ust. 1 stanowi bowiem, że do nabycia własności rzeczy lub praw majątkowych, które nastąpiło przed dniem wejścia w życie ustawy, stosuje się przepisy ustawy z 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (Dz.U. z 2004 r. nr 142, poz. 1514 z późn. zm.), w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.

Z kolei art. 3 ust. 2 stanowi, że przepis art. 4 ust. 4 ustawy, w brzmieniu nadanym ustawą nowelizującą, ma zastosowanie również do nabycia własności rzeczy lub praw majątkowych, które nastąpiło po 12 maja 2006 r.

Po pierwszym przeczytaniu wspomnianych przepisów może się wydawać, że są one ze sobą sprzeczne. Niektórzy eksperci podatkowi przyznają nawet, że możliwe są różne interpretacje tych regulacji.

Dla jasności warto wiedzieć, jakie jeszcze przepisy występują w sporze interpretacyjnym i jakich regulacji dotyczą. Po pierwsze, chodzi o art. 4 ust. 4 ustawy. Przepis ten stanowi, że zwolnienia określone w ust. 1 i w art. 4a stosuje się, jeżeli w chwili nabycia spadku jego nabywca posiadał obywatel-

stwo polskie lub obywatelstwo jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) lub miał miejsce zamieszkania na terytorium Polski lub na terytorium takiego państwa.

Zwolnienie z podatku od spadków wprowadził z kolei art. 4a. Zgodnie z nim zwalnia się od podatku nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych przez małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierba, rodzeństwo, ojczyma i macochę, jeżeli: zgłoszą nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie miesiąca od dnia powstania obowiązku podatkowego, a w przypadku nabycia w drodze dziedziczenia w terminie miesiąca od dnia uprawnienia się do orzeczenia sądu stwierdzającego nabycie spadku.

Tyle przepisy. Wszystkie interpretacje urzędów skarbowych oraz orzeczenia sądów administracyjnych odwołują się do nich. Istotę sporu ródzą jednak przepisy art. 3 ust. 1 oraz art. 3 ust. 2 ustawy nowelizującej ustawę o podatku od spadków i darowizn.

Stanowisko fiskusa

Już na początku stycznia 2007 r. stanowisko w sprawie zajęło Ministerstwo Finansów. W odpowiedzi resortu (nr PL-834/85/JB/06/PDJC-345/06/39/07 z 26 stycznia 2007 r.) na pismo przewodniczącego Krajowej Rady Notarialnej, podkreślono, że zmiany w ustawie o podatku od spadków i darowizn, dotyczące zwolnienia od tego podatku osób najbliższych, weszły w życie 1 stycznia 2007 r. i mają zastosowanie do tych przypadków, w których nieodpłatne nabycie rzeczy lub praw majątkowych nastąpiło po 1 stycznia 2007 r.

– Przepisy przejściowe, określone w art. 3 w ust. 2 ustawy zmieniającej, odnoszą się do stosowania przepisów art. 4 ust. 4 ustawy o podatku od spadków i darowizn i jedynie rozszerzyły z mocą wsteczną zakres podmiotowy nabywców uprawnionych do korzystania ze zwolnień i ulg podatkowych. Takie rozwiązanie pozwoli na skorzystanie ze zwolnień i ulg podatkowych (wyłącznie w zakresie, w jakim one obowiązywały do 31 grudnia 2006 r.) tym obywatelom państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego, w tym Islandii, Norwegii i Liechtensteinu, którzy nabyli majątek w okresie od 13 maja 2006 r. do 31 grudnia 2006 r., a nie objęty ich przepisami rozporządzenia ministra finansów z 21 kwietnia 2006 r. w sprawie zaniechania poboru podatku od spadków i darowizn od niektórych podatników (Dz.U. nr 73, poz. 506), które wygłoszono 31 grudnia 2006 r. – czytamy w uzasadnieniu stanowiska.

Dla pełnego obrazu sytuacji należy wyjaśnić, że rozporządzenie, o którym mowa w stanowisku resortu, wprowadziło regulację, zgodnie z którą zaniechano poboru podatku od podatników posiadających obywatelstwo jednego z państw należących do Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego albo mających miejsce zamieszkania na terytorium takiego państwa. Zaniechanie poboru podatku dotyczyło nabycia rzeczy lub praw majątkowych położonych w Polsce.

Stanowisko Ministerstwa Finansów w sprawie zwolnienia z podatku od spadków nabytych po 12 maja 2006 r. a przed 1 stycznia 2007 r. przedstawił

PRZECIWNY POGLĄD SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH

Ze stanowiskiem resortu i organów podatkowych, które nie uznawały podatnikom zwolnienia z podatku od spadków nabytych po 12 maja 2006 r. a przed 1 stycznia 2007 r., nie zgadzały się na ogół sądy administracyjne. Wojewódzkie sądy administracyjne w Bydgoszczy, Poznaniu, Gliwicach i Olsztynie stwierdziły, że podatnikom, członkom najbliższej rodziny, którzy nabyli spadki w spornym okresie, przysługiwało prawo do zwolnienia z podatku. Jedynym sądem, który potwierdził stanowisko organów podatkowych i resortu finansów, był WSA w Warszawie. Jednak nawet w tym sądzie nie ma zgody co do interpretacji przepisów. Do wyroku z 19 grudnia 2007 r. (sygn. akt: III SA/Wa 1375/07), który jest niekorzystny dla podatników, zdanie odrębne zgłosiła sędzia NSA Krystyna Chustecka.

ponownie w lipcu 2007 r. podsekretarz stanu w resorcie finansów Jacek Dominik, w odpowiedzi na interpelację poselską. Istota stanowiska sprowadzała się do przypomnienia, że zmiany w ustawie z 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn wprowadzone ustawą z 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku od spadków i darowizn oraz ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych weszły w życie 1 stycznia 2007 r. Wiceminister stwierdził więc, że przepisy te znajdują zastosowanie do tych przypadków, w których nieodpłatne nabycie rzeczy lub praw majątkowych nastąpiło po 1 stycznia 2007 r.

Stanowiska sądów

Stanowiska wojewódzkich sądów administracyjnych są z reguły korzystne dla podatników. Trzy razy w sprawie zwolnienia z podatku od spadków otwartych po 12 maja 2006 r., a przed 1 stycznia 2007 r. wypowiadał się WSA w Bydgoszczy (sygnatury: I SA/Bd 782/07 z 15 stycznia 2008 r., I SA/Bd 658/07 z 3 grudnia 2007 r. oraz I SA/Bd 692/07 z 28 listopada 2007 r.). W uzasadnieniu do tych wyroków czytamy m.in., że zwolnienie przewidziane w art. 4a ustawy o podatku od spadków i darowizn, które weszło w życie 1 stycznia 2007 r., na mocy przepisu przejściowego art. 3 ust. 2 ustawy zmieniającej ustawę o podatku od spadków i darowizn, odnosi się także do nabycia własności rzeczy i praw majątkowych zaistniałych w okresie od 13 maja 2006 r. do 31 grudnia 2006 r. Podobnie uważa WSA w Poznaniu. W wyroku z 13 listopada 2007 r. (sygn. I SA/Po 1344/07) uznał, że wbrew twierdzeniu organów podatkowych ze zwolnienia wymienionego w art. 4a może korzystać skarżący jako osoba mająca obywatelstwo polskie, mimo że nabycie przez niego własności rzeczy i praw majątkowych w drodze

WYRÓWNANIE RÓŻNIC Z UE

Od 13 maja 2006 r. podatnicy państw UE lub EFTA zostali zwolnieni z podatku od spadków, podczas gdy Polacy mieli obowiązek zapłaty podatku. To dlatego w ustawie zmieniającej art. 3 ust. 2 stanowi, że zwolnienie wprowadzone ustawą stosuje się do spadków nabytych po 12 maja 2006 r. W ten sposób, jak się wydaje, ustawodawca wyrównał niejako stan prawny obywateli państw UE oraz obywateli Polski.

Ważne! Wiceminister finansów stwierdził, że o tym, czy w danym przypadku mają zastosowanie znolnowizowane przepisy czy poprzednio obowiązujące, decydujące znaczenie ma data nabycia rzeczy i praw majątkowych w drodze spadku, która jest dzień śmierci spadkodawcy. Minister stwierdził także, że stanowisko resortu podzielaają urzędy skarbowe, które zostały przeszkolone w tym zakresie

dziedziczenia nastąpiło przed 1 stycznia 2007 r., jednakże po 12 maja 2006 r. Również WSA w Gliwicach oraz WSA w Olsztynie stoją na stanowisku, że zwolnienie przysługuje także wtedy, gdy nabycie spadku nastąpiło po 12 maja 2006 r., a przed 1 stycznia 2007 r. (patrz wyroki o sygn. akt: I SA/GI 628/07 z 3 grudnia 2007, I SA/OI 655/07 i I SA/OI 656/07 z 6 lutego 2008 r.).

WSA w Warszawie wydał już trzy wyroki niekorzystne dla podatników. W pisemnym uzasadnieniu wyroku z 19 grudnia 2007 r. (sygn. akt III SA/Wa 1375/07) czytamy m.in., że wskazanie w art. 4 ust. 4 na zwolnienia ustanowione w art. 4 ust. 1 i art. 4a oznacza tyle, że warunek ustanowiony tym przepisem musi być spełniony w przypadku zwolnień określonych w art. 4 ust. 1 i art. 4a.

Sąd stwierdza więc, że rozumowanie skarżącego w sprawie, iż nawiązanie w art. 4 ust. 4 do art. 4

ust. 1 i art. 4a skutkuje wejściem w życie z 12 maja 2006 r. art. 4a, co wywodzi z art. 3 ust. 2 ustawy zmieniającej, jest błędne.

– Nie można racjonalnemu ustawodawcy przypisywać działania nieracjonalnego, a takim byłoby wprowadzenie w życie, w sposób zawołany, art. 4a poprzez zapis art. 3 ust. 2 ustawy zmieniającej, podczas gdy w art. 3 ust. 1 tej ustawy zdecydował, że do nabycia własności rzeczy lub praw majątkowych, które nastąpiło przed 1 stycznia 2007 r., stosuje się przepisy obowiązujące przed tą datą, zaś w art. 5 ustawy, że ustawa zmieniająca wchodzi w życie 1 stycznia 2007 r. – czytamy w uzasadnieniu sądu. Stanowisko to WSA w Warszawie potwierdził w wyrokach z 29 stycznia 2008 r. (sygn. akt III SA/Wa 1675/07) oraz z 7 lutego 2008 r. (III SA/Wa 1947/07).

Stanowisko WSA w Warszawie nie jest jednak jednomyślne. Zgodnie ze zdaniem odrębnym sędziego

NSA Krystyny Chusteckiej, z literalnego brzmienia art. 3 ust. 2 i 3 ustawy zmieniającej wynika, że przepisy znolizowanej ustawy mają zastosowanie do nabycia rzeczy lub praw majątkowych, które nastąpiło przed dniem wejścia w życie zmiany. Dalej sędzia powołuje się na wyrok WSA w Bydgoszczy (sygn. akt I SA/Bd 658/07), a nieco później stwierdza, że uzasadnienie interpretacji zastosowanej przez organy podatkowe – iż zwolnienia wprowadzone ustawą zmieniającą dotyczą wyłącznie spraw, w których nabycie rzeczy lub praw majątkowych nastąpiło po wejściu w życie tej ustawy, a to ze względu na obowiązek spełnienia warunków do zwolnienia podatku, określonych w art. 4 a – jest niewystarczające.

Na wszystkie argumenty, które przytaczały sądy w uzasadnieniach, powinni powoływać się podatnicy, którzy postanowili powołać w sądach o zwolnienie z podatku od spadków i darowizn. ■

Dział III

Procedury

Prawo odwołania od decyzji fiskusa

Podatnicy, którzy nie zgadzają się z decyzją naczelnika urzędu skarbowego, mogą złożyć odwołanie do dyrektora izby skarbowej, a następnie skargę do wojewódzkiego sądu administracyjnego.

LUKASZ ZALEWSKI

lukasz.zalewski@info.pl

Podatnicy, którzy nabyli spadki, po 12 maja 2006 r. a przed 1 stycznia 2007 r., oraz spełnili ustawowe warunki, mogą powołać o zwolnienie z podatku od spadków z organami podatkowymi, a następnie przed sądem administracyjnym. Jeśli z decyzją wymiarową naczelnika urzędu skarbowego, w której ustalono podatek w określonej wysokości, podatnik się nie zgadza, należy złożyć odwołanie. Nabycie spadku to inaczej otwarcie spadku, co – jak wielokrotnie podkreślały sądy administracyjne – następuje w momencie śmierci spadkodawcy.

Wydanie decyzji

Zgodnie z procedurami nabycie spadku stwierdza sąd rejonowy. Na tej podstawie naczelnik urzędu skarbowego wydaje decyzję, w której ustala podatek od spadków i darowizn w określonej wysokości. Podaje również, na jakiej podstawie prawnej określił wysokość podatku do zapłaty. Na końcu decyzji na-

tę i zakres żądania będącego przedmiotem odwołania oraz wskazywać dowody uzasadniające to żądanie. A zatem w odwołaniu powinny znaleźć się wszystkie powyższe elementy. Trzeba przede wszystkim wykazać uchybienia naczelnika urzędu skarbowego i uzasadnić, dlaczego nie zgadzamy się z jego stanowiskiem. Chodzi zarówno o naruszenia prawa materialnego, czyli w przypadku zwolnienia od podatku od spadków o to, dlaczego zwolnienie nam się należy, jak i o naruszenia proceduralne. Podatnik może wykazać, że organ podatkowy dokonał błędnej wykładni, przywołał nowe fakty lub dowody, a także wykazać, że naczelnik nie wziął pod uwagę wszystkich elementów istotnych dla sprawy lub nie wyjaśnił istotnych okoliczności. Podatnik musi także określić, czy domaga się zmiany postanowienia naczelnika czy uchylenia jego decyzji oraz czy dyrektor izby skarbowej powinien odnieść się do całej decyzji czy tylko do jej części. Jeżeli podatnik domaga się zmiany decyzji, musi wtedy określić, jaka powinna być decyzja prawidłowa. Przykładowo jeśli nie zgadza się z ustaleniem kwoty podatku od spadków i darowizn, to powinien określić, że domaga się zwolnienia z opodatkowania tym podatkiem, a następnie uzasadnić swoje żądanie.

Naczelnik urzędu skarbowego, do którego wpłynęło odwołanie, ma następnie 14 dni na przekazanie go do dyrektora izby skarbowej. Dyrektor izby z kolei, po otrzymaniu odwołania, może stwierdzić w formie postanowienia niedopuszczalność odwołania lub uchybienie terminowi od wniesienia odwołania albo pozostawić je bez rozpatrzenia, jeśli nie spełnia ono warunków określonych w art. 222 Ordynacji. A zatem jeśli w odwołaniu podatnika nie znajdą się wszystkie wyżej wymienione elementy, dyrektor izby skarbowej może go w ogóle nie rozpatrzyć.

Po rozpatrzeniu sprawy podatnika dyrektor izby może wydać różne decyzje: utrzymać w mocy decyzję naczelnika urzędu skarbowego, uchylić decyzję naczelnika w całości lub w części i orzec w sprawie, uchylić decyzję naczelnika w całości lub w części i przekazać sprawę do ponownego rozpatrzenia przez naczelnika urzędu skarbowego. Dyrektor może także umorzyć postępowanie odwoławcze.

Odwołanie do sądu

Jeśli dyrektor izby skarbowej utrzyma w mocy decyzję naczelnika urzędu skarbowego, na decyzję dyrektora można złożyć skargę do właściwego miejscowo wojewódzkiego sądu administracyjnego. O ile w odwołaniu do dyrektora izby skarbowej nie trzeba podawać podstawy prawnej, o tyle w przypadku skargi do WSA istnieje taki obowiązek.

Na końcu decyzji dyrektora izby skarbowej powinno znajdować się pouczenie o drodze odwoławczej. Skargę do WSA należy złożyć w ciągu 30 dni od doręczenia decyzji dyrektora izby skarbowej za pośrednictwem dyrektora izby, a zatem w izbie skarbowej. Jej dyrektor do dnia rozpoczęcia rozprawy przed wojewódzkim sądem administracyjnym może uwzględnić skargę.

Jeśli chodzi o formalne elementy skargi, powinna ona zawierać: oznaczenie sądu, imię, nazwisko i adres skarżącego. Należy także wskazać zaskarżoną decyzję dyrektora (jej numer i datę) oraz postanowienie naczelnika urzędu (numer, data) i określić, jakie przepisy zostały naruszone, podpisać skargę, a na końcu określić wykaz załączników.

SKARGA DO NSA

Skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego musi złożyć profesjonalny pełnomocnik podatnika – doradca podatkowy, radca prawny lub adwokat. Skargę należy wnieść w ciągu 30 dni od doręczenia wyroku wojewódzkiego sądu administracyjnego wraz z uzasadnieniem. NSA po rozpoznaniu sprawy na rozprawie albo uwzględnia skargę, uchyła zaskarżone orzeczenie WSA w całości lub w części i przekazuje skargę do ponownego rozpoznania przez sąd I instancji, albo oddala skargę.

Wojewódzki sąd administracyjny rozpatruje skargę na rozprawie.

Rozprawa przed WSA

O terminie rozprawy sąd powiadamia zarówno stronę skarżącą, jak również dyrektora izby skarbowej. Podatnik nie ma obowiązku stawienia się w sądzie. WSA może więc wydać wyrok bez jego udziału. Warto jednak przyjść na rozprawę. Po jej rozpoczęciu sędzia prowadzący postępowanie pyta strony, czy mają jakieś wnioski formalne, czyli wnioski, które uniemożliwiłyby przeprowadzenie sprawy w tym dniu. Chodzi np. o wyłączenie sędziego ze składu orzekającego lub zawieszenie postępowania. Jeśli

W skardze

do WSA należy przywołać podstawę prawną, czyli określić, jakie przepisy naruszyły decyzje dyrektora izby skarbowej i naczelnika urzędu skarbowego

nie ma wniosków formalnych, sędzia sprawozdawca przedstawia referat w sprawie, a następnie sąd udziela głosu stronom. W tym momencie podatnik, skarżący, może uzupełnić swoje argumenty i przedstawić wnioski. Możliwość wypowiedzi posiada także dyrektor izby skarbowej lub jego pełnomocnik. Sąd po wysłuchaniu stron może zadać pytania. Jeśli jednak nie będzie miał pytań, zamyka rozprawę i prosi o opuszczenie sali rozpraw w celu ustalenia wyroku. Po ustaleniu wyroku strony proszone są ponownie na rozprawę, po czym następuje odczytanie orzeczenia wraz z ustnym uzasadnieniem. Sąd może uchylić decyzję dyrektora izby skarbowej w całości lub w części. Może także uchylić decyzję poprzedzającą, czyli postanowienie naczelnika urzędu skarbowego. WSA może również stwierdzić nieważność decyzji lub postanowienia oraz wydanie decyzji lub postanowienia z naruszeniem prawa.

Jeśli sąd uzna stanowisko podatnika, uchyła decyzje organów podatkowych, wskazuje, które przepisy prawa zostały naruszone, i kieruje sprawę do ponownego rozpatrzenia przez organy podatkowe. Jeśli sąd nie uwzględni skargi, oddala ją. W tym drugim przypadku podatnikowi przysługuje prawo do skargi kasyacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego. ■

Ważne! Jeśli podatnik nie zgadza się z ustaleniem kwoty podatku od spadków i darowizn, powinien określić, że domaga się zwolnienia z opodatkowania tym podatkiem, a następnie uzasadnić swoje żądanie

Ważne! Zgodnie z art. 223 par. 2 Ordynacji podatkowej, podatnik ma 14 dni na złożenie odwołania od postanowienia naczelnika urzędu skarbowego, licząc od chwili doręczenia decyzji

czelnika urzędu skarbowego powinno znajdować się pouczenie o trybie odwoławczym. Zwykle jest to następująca formuła: Od niniejszej decyzji służy odwołanie do Dyrektora Izby Skarbowej w... (nazwa miasta, w którym ma swoją siedzibę właściwa izba skarbowej) za pośrednictwem Naczelnika Urzędu Skarbowego (adres urzędu skarbowego) w ciągu 14 dni od dnia jej doręczenia. Odwołanie powinno spełniać wymagania określone w art. 222 ustawy Ordynacja podatkowa. Co takie stwierdzenie oznacza dla podatnika?

Po pierwsze, że do odwołania stosuje się przepisy Ordynacji podatkowej oraz że podatnikowi przysługuje prawo odwołania od decyzji naczelnika urzędu skarbowego. Po drugie, że odwołanie należy złożyć do dyrektora właściwej izby skarbowej. Po trzecie, że odwołanie należy złożyć za pośrednictwem naczelnika urzędu skarbowego, czyli odwołanie należy złożyć w urzędzie skarbowym. Podatnik może odwołanie złożyć osobiście w kancelarii lub biurze podawczym urzędu albo przesłać je pocztą. Tak naprawdę sposób, w jaki podatnik dostarczy odwołanie, nie ma większego znaczenia. Ważne jednak, aby zrobić to w terminie.

Po czwarte, zgodnie z art. 223 par. 2 Ordynacji podatkowej, podatnik ma 14 dni na złożenie takiego odwołania, licząc ten termin od chwili doręczenia decyzji naczelnika urzędu skarbowego.

Po piąte odwołanie musi spełniać wymogi art. 222 Ordynacji podatkowej. Przepis ten stanowi, że odwołanie od decyzji organu podatkowego powinno zawierać zarzuty przeciw decyzji, określać isto-

Wyroki sądów do wykorzystania w uzasadnieniu skargi

[PROCEDURY] Podatnik, który nabył spadek po 12 maja 2006 r., a przed 1 stycznia 2007 r., i chce skorzystać ze zwolnienia, ma prawo odwołać się od decyzji organów podatkowych. W uzasadnieniu należy powołać się na argumenty, które zostały przytoczone w uzasadnieniach wyroków sądowych.

LUKASZ ZALEWSKI

lukasz.zalewski@infor.pl

W odwołaniu od decyzji naczelnika urzędu skarbowego oraz w skardze do wojewódzkiego sądu administracyjnego należy powołać się na argumentację prezentowaną w dotychczasowym korzystnym dla podatników orzecznictwie sądów administracyjnych w sprawach zwolnienia z podatku od spadku.

Korzystne wyroki sądów zostały już wydane przez cztery wojewódzkie sądy administracyjne: w Bydgoszczy, Gliwicach, Poznaniu oraz Olsztynie. Istotne jest także zdanie odrębne, które złożyła do jednego z wyroków WSA w Warszawie sędzia NSA Krystyna Chustecka. Poniżej przedstawiamy tę argumentację, wystarczy więc zacytować ją w swojej skardze.

WSA w Bydgoszczy

Uzasadnienie o poniższej treści pochodzi z wyroku WSA w Bydgoszczy z 3 grudnia 2007 r. (sygn. akt: I SA/Bd 658/07):

„Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku od spadków i darowizn oraz ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych, do nabycia własności rzeczy lub praw majątkowych, które nastąpiło przed dniem wejścia w życie tej ustawy, stosuje się przepisy ustawy z 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2007 r., z zastrzeżeniem ust. 2 i 3. W myśl ust. 2 tego artykułu przepis art. 4 ust. 4 ustawy z 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, ma zastosowanie również do nabycia własności rzeczy lub praw majątkowych, które nastąpiło po 12 maja 2006 r.

Przywołany art. 4 ust. 4 ustawy o podatku od spadków i darowizn stanowi, iż zwolnienia określone w ust. 1 i w art. 4a stosuje się, jeżeli w chwili nabycia nabywca posiadał obywatelstwo polskie lub obywatelstwo jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub miał miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium takiego państwa.

Według art. 4a ust. 1 ustawy o podatku od spadków i darowizn zwalnia się od podatku nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych przez małżonka, zstępnych, wstępnych, pasierbą, rodzeństwo, ojczyma i macochę, jeżeli:

1) zgłaszają nabycie własności rzeczy lub praw majątkowych właściwemu naczelnikowi urzędu skarbowego w terminie miesiąca od dnia powstania obowiązku podatkowego powstałego na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 2–8 i ust. 2, a w przypadku nabycia w drodze dziedziczenia w terminie miesiąca od dnia uprawomocnienia się orzeczenia sądu stwierdzającego nabycie spadku, z zastrzeżeniem ust. 2 i 4, oraz

2) udokumentują – w przypadku, gdy przedmiotem nabycia tytułem darowizny lub polecenia darczyńcy są środki pieniężne, a wartość majątku nabytego łącznie od tej samej osoby w okresie pięciu lat, poprzedzających rok, w którym nastąpiło ostatnie nabycie, doliczona do wartości rzeczy i praw majątkowych ostatnio nabytych, przekracza kwotę określoną w art. 9 ust. 1 pkt 1 – ich otrzymanie dowodem przekazania na rachunek bankowy nabywcy albo jego rachunek prowadzony przez spółdzielczą kasę oszczędnościowo-kredytową lub przekazem pocztowym.

Do dnia wejścia w życie znowelizowanych przepisów, na podstawie poprzedniego brzmienia art. 4 ust. 4 i art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy o podatku od spadku i darowizn osobami uprawnionymi do skorzystania z ulg podatkowych, o których mowa w art. 4 ust. 1 i art. 16 ust. 1 ustawy, byli łącznie nabywcy posiadający obywatelstwo polskie lub miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W okresie od 13 maja 2006 r. do 31 grudnia 2006 r. na podstawie rozporządzenia ministra finansów z 21 kwietnia 2006 r. w sprawie zaniechania poboru podatku od spadków i darowizn od niektórych podatników (Dz.U. nr 73, poz. 506) zapewniono równe traktowanie obywateli

KONSTYTUCYJNE WĄTPLIWOŚCI

Sędzia NSA Krystyna Chustecka w zdaniu odrębnym do wyroku WSA w Warszawie podzieliła wykładnię dokonaną przez WSA w Bydgoszczy w wyroku o sygnaturze akt I SA/Bd 658/07. Dokonała jednak głębszej interpretacji przepisów i wskazała, że przepisy przejściowe mogą rodzić nawet wątpliwości konstytucyjne.

Sędzia stwierdza m.in., że zobowiązanie w podatku od spadków i darowizn powstaje z chwilą wydania (doręczenia) decyzji, a zatem decyzja ta ma charakter konstytucyjny. Powołuje się na uchwałę pełnego składu Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 27 maja 1993 r., sygn. akt III AZP 36/92, w której potwierdzono, że zasada konstrukcyjną podatku od spadków i darowizn jest stosowanie przy ustalaniu wysokości zobowiązania podatkowego przepisów, które obowiązują w dniu wymiaru zobowiązania podatkowego, z wyjątkiem ustalania wysokości kwoty wartości rzeczy i praw majątkowych zwolnionych od podatku lub niepodlegających podatki oraz skal podatkowych z daty powstania obowiązku podatkowego.

– Oczywiście jest, że od chwili powstania obowiązku podatkowego, mimo nabycia majątku w rozumieniu ustawy (z 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn; dalej: ustawy – red.), nie ma podstaw do prowadzenia (wszczęcia z urzędu) postępowania w sprawie ani też zgłaszania tego faktu organowi podatkowemu. Przepisy ustawy ani przepisy kodeksu cywilnego nie określają także terminu, w jakim należałoby wystąpić do sądu o stwierdzenie nabycia spadku. Spadkobiercom występującym z takim wnioskiem w różnych odstępach czasu od daty nabycia spadku nie można więc zarzucić, że naruszają przepisy ustawy. Dopiero zaistnienie zdarzenia skutkującego w świetle ustawy powstaniem obowiązku podatkowego stanowi podstawę do prowadzenia postępowania podatkowego w sprawie podatku od spadków i darowizn.

W świetle powyższego nie można przyjąć argumentacji powołanej w piśmie Ministerstwa Finansów, iż zastosowanie zwolnienia określonego w art. 4a ustawy do przypadków, gdy nabycie nastąpiło przed 1 stycznia 2007 r., bowiem premiowałyby osoby będące w identycznej sytuacji faktycznej i prawnej tylko z tego powodu, że nie przeprowadziły postępowania podatkowego – czytamy w zdaniu odrębnym sędziego. Dodaje ona, że przyjęcie w przepisach przejściowych jako decydującego w tym względzie kryterium, tj. momentu nabycia rzeczy lub praw majątkowych, a nie chwili powstania obowiązku podatkowego powoduje trudności interpretacyjne, jak również wątpliwość co do zgodności tych przepisów z Konstytucją RP, w tym w szczególności z konstytucyjną zasadą równości.

Podatnicy, którzy będą składać skargi do WSA, powinni również powołać się na tę argumentację. Całe zdanie odrębne można znaleźć na stronie internetowej Naczelnego Sądu Administracyjnego (www.nsa.gov.pl, w zakładce: baza orzeczeń).

państw członkowskich UE, przez zaniechanie poboru podatku od spadków i darowizn od podatników posiadających obywatelstwo jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub mających miejsce zamieszkania na terytorium takiego państwa, jeżeli z tytułu nabycia przez nich rzeczy lub praw majątkowych spełniali warunki określone w art. 4 ust. 1 oraz art. 16 ust. 1 ustawy o podatku od spadku i darowizn.

W świetle postanowień rozporządzenia ministra finansów z 21 kwietnia 2006 r. nie sposób podzielić poglądu organu odwoławczego, że na podstawie przepisów przejściowych z mocą wsteczną rozszerzono krąg podmiotów uprawnionych do korzystania ze zwolnień w takim zakresie, w jakim obowiązywały one do 31 grudnia 2006 r. Nie było potrzeby w drodze nowelizacji wprowadzać z mocą wsteczną (w okresie od 13 maja 2006 r. do 31 grudnia 2006 r.) starej regulacji w zakresie ulg i zwolnień podatkowych i obejmować nią podmioty wskazane w art. 4 ust. 4 ustawy o podatku od spadków i darowizn w nowym brzmieniu, skoro w tym okresie obowiązywało powyższe rozporządzenie, a w stosunku do osób posiadających obywatelstwo polskie lub miejsce stałego pobytu na terytorium RP obowiązywały przepisy ustawy o podatku od spadków i darowizn (art. 4 ust. 1 i art. 16 ust. 1 w zw. z art. 4 ust. 4 i art. 16 ust. 2 pkt 1 w starym brzmieniu). Wprawdzie powyższe rozporządzenie dotyczy zaniechania poboru podatku od spadków i darowizn, a nie zwolnienia od podatku, lecz skutek wywołany działaniem tych przepisów jest taki sam – brak obowiązku zapłaty podatku.

Z treści art. 4 ust. 4 ustawy o podatku od spadków i darowizn w nowym brzmieniu, do której odsyła art. 3 ust. 2 ustawy z 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku od spadków i darowizn wynika, że wsteczne obowiązywanie nie dotyczy starych, lecz nowych przepisów dotyczących zwolnień podatkowych. Artykuł 4 ust. 4 wprost odsyła do ust. 1 art. 4 oraz art. 4a ustawy o podatku od spadków i darowizn. W ten sposób na okres po dniu 12 maja 2006 r. nastąpiło rozciągnięcie stosowania przepisów dotyczących nowych zwolnień w stosunku do podmiotów wymienionych w art. 4 ust. 4 ustawy. Choć zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z 16 listopada 2006 r. do nabycia własności rzeczy lub praw majątkowych, które nastąpiło przed dniem wejścia w życie tej ustawy, stosuje się przepisy ustawy z 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn, w brzmieniu obowiązującym przed 1 stycznia 2007 r., to jednak stosowanie następuje z zastrzeżeniem ust. 2. Ten ostatni przepis ustanawia odstępstwo od reguły wynikającej z art. 3 ust. 1”.

Wynika z tego, że jeśli podatnik spełniał warunki przewidziane w art. 4a ustawy, to mógł skorzystać ze zwolnienia podatkowego wskazanego w tym przepisie.

Dodatkowe argumenty

Identyczne uzasadnienie przedstawił ten sam sąd w wyroku z 28 listopada 2007 r. (sygn. akt

I SA/Bd 692/07). Bardziej zwięzłe uzasadnienie, sprowadzające się jednak do tych samych wniosków, przedstawił WSA w Poznaniu w wyroku z 13 listopada 2007 r. Kolejnym sądem, którego konkluzja sprowadza się do uznania, że przepis art. 4 ust. 4 ustawy o podatku od spadków i darowizn w brzmieniu od 1 stycznia 2007 r. ma zastosowanie również do nabycia własności rzeczy lub praw majątkowych, które nastąpiło po 12 maja 2006 r., jest WSA w Gliwicach (wyrok z 3 grudnia 2007 r., sygn. akt I SA/Gl 628/07). Dodatkowe argumenty, które podatnicy mogą dołączyć do odwołania lub skargi, można znaleźć natomiast w uzasadnieniu wyroku WSA w Bydgoszczy z 15 stycznia 2008 r. (I SA/Bd 782/07) oraz w zdaniu odrębnym sędziego NSA Krystyna Chusteckiej do wyroku WSA w Warszawie z 19 grudnia 2007 r. (sygn. akt III SA/Wa 1375/07).

Niedopuszczalna wykładnia

WSA w Bydgoszczy powołał się przede wszystkim na zasady wykładni przepisów prawa. Nie jest to więc uzasadnienie bezpośrednio odnoszące się do zwolnienia z podatku od spadków nabytych po 12 maja 2006 r. a przed 1 stycznia 2007 r., ale warto je włączyć do swojej skargi.

Sąd podkreślił, że niedopuszczalna jest taka wykładnia przepisów prawa, która prowadziłaby do pominięcia, choćby w części, przepisu obowiązującego w systemie prawa. Oto co sąd stwierdził:

„W orzecznictwie Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego przyjęła się teza, wynikająca z zasad wykładni przepisów prawa, iż nie jest dopuszczalne interpretowanie przepisu w taki sposób, który pozbawiałby część tego przepisu znaczenia prawnego. Dlatego też podczas interpretacji przepisu przejściowego art. 3 ust. 2 ustawy nowelizującej w związku z art. 4 ust. 4 ustawy, nie można pomijać treści, która odnosi się wprost do art. 4a ustawy o podatku od spadków i darowizn.

Przykładem wskazanego orzecznictwa może być postanowienie Sądu Najwyższego z 22 czerwca 1999 r., sygn. akt IKZP 19/99. Natomiast w orzecznictwie NSA godna zauważenia jest teza, że konstrukcje prawne są tworzone za pomocą słów w ten sposób, iż stanowią określoną całość. W konsekwencji nie można ich interpretować nie uwzględniając owej całości, co może również przemawiać za stosowaniem wykładni systemowej (por. uzasadnienie uchwały NSA z 22 czerwca 1998 r., sygn. akt FPS 9/97 oraz uzasadnienie uchwały z 14 grudnia 1998 r., sygn. akt FPS 19/98, a także uchwały z 20 marca 2000 r., sygn. akt FPS 14/99, ONSA 2000/3/92)”. ■

Ważne! Przepis art. 4 ust. 4 ustawy o podatku od spadków i darowizn w nowym brzmieniu dotyczy nie tylko obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i EFTA, ale także osób, które w chwili nabycia spadku posiadały obywatelstwo polskie

Wystąpienie o stwierdzenie nadpłaty

[PROCEDURY] Wyroki wojewódzkich sądów administracyjnych nie kończą sporu dotyczącego zwolnień z podatku spadków nabytych po 12 maja 2006 r. Sprawy trafiają jeszcze do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Dopiero po jego korzystnych dla podatników wyrokach mogą oni wystąpić o stwierdzenie nadpłaty w podatku.

LUKASZ ZALEWSKI
lukasz.zalewski@infor.pl

Jeśli w sprawie zapadnie korzystny dla podatnika wyrok wojewódzkiego sądu administracyjnego, nie kończy on jednak drogi odwoławczej. Od orzeczenia WSA można bowiem odwołać się do II instancji, czyli do Naczelnego Sądu Administracyjnego, co wykorzystują organy skarbowe. Od opisywanych,

Wyrok sądu

dotyczy tylko rozpatrywanej sprawy i nie rozciąga się na inne, nawet gdy dotyczą sporów tego samego rodzaju

korzystnych wyroków sądów administracyjnych I instancji skargi kasacyjne do NSA złożyły już bowiem izby skarbowe. Dopiero rozstrzygnięcie tego sądu będzie zakończyło spór z urzędem. Jeśli więc sąd II instancji przyzna rację podatnikom, będzie pewność, jak interpretować niespójne przepisy. Co więcej, nie tylko podatnik, którego sprawę będzie rozpatrywał NSA, będzie miał jasną sytuację. Również inni podatnicy, którzy już zapłacili podatek od spadków, a nabyli spadek po 12 maja 2006 r. a przed 1 stycznia

2007 r., będą mieli argument do starania się o odzyskanie podatku. Przede wszystkim będą mogli wystąpić o stwierdzenie nadpłaty w podatku od spadków.

Wyrok w sprawie

Należy jednak pamiętać, że wyrok sądu dotyczy tylko rozpatrywanej sprawy i nie rozciąga się na inne sprawy. Sąd nie jest bowiem związany innymi wyrokami sądów administracyjnych. W praktyce zatem dwa różne składy tego samego sądu mogą wydać dwa różne – a nawet przeciwstawne – wyroki. Zdarza się więc, że jeden sąd różnie orzeka w takich samych sprawach. Tym niemniej podatnicy powinni pamiętać, że w sprawie opodatkowania starych spadków istnieje już linia orzecznicza sądów administracyjnych. Linia orzecznicza powstaje, gdy sąd w takich samych sprawach wydaje takie same wyroki. Z taką linią orzeczniczą mamy do czynienia w przypadku WSA w Bydgoszczy. Sąd ten wydał bowiem już trzy wyroki korzystne dla podatników.

Skoro funkcjonują linie orzecznicze, podatnicy w podobnych sprawach mogą powoływać się na orzeczenia innych sądów i powinni to robić. Sąd nie jest związany tymi wyrokami, ale rozpatrując kolejną sprawę może wziąć pod uwagę inne wyroki. Dlatego warto powoływać się na wyroki innych sądów – a w sprawie zwolnienia z podatku starych spadków – m.in. na wyrok WSA w Bydgoszczy.

Stwierdzenie nadpłaty

Nadpłata w podatku od spadków powstaje, gdy podatnik zapłaci wyższy podatek od należnego lub gdy zapłaci podatek, a przysługiwało mu zwolnienie od podatku. Jeśli zatem NSA stwierdziłby, że podatnicy, którzy nabyli spadki po 12 maja 2006 r. a przed

WNIOSEK O STwierDZENIE NADPŁATY

Wniosek taki powinien zawierać dane osobowe podatnika: imię, nazwisko, adres zamieszkania oraz NIP. We wniosku należy także wskazać adresata, czyli właściwego naczelnika urzędu skarbowego oraz określić rodzaj podatku oraz rok, w którym nadpłata wystąpiła. Ponadto należy określić wysokość nadpłaty i przedstawić stan faktyczny. Należy także dołączyć dokumenty, które potwierdzają istnienie nadpłaty.

1 stycznia 2007 r. podlegają zwolnieniu z podatku od spadków, wówczas mieliby oni mocne podstawy, aby wystąpić do urzędu skarbowego z wnioskiem o stwierdzenie nadpłaty (jeśli wcześniej zapłacili podatek). Aby otrzymać zwrot nadpłaty podatnik najpierw musi złożyć pisemny wniosek o stwierdzenie nadpłaty.

Po złożeniu wniosku organ podatkowy, czyli naczelnik urzędu skarbowego, rozpatruje wniosek i wydaje decyzję. Jeśli uzna nadpłatę, wtedy zgodnie z przepisami Ordynacji podatkowej nadpłata podlega zwrotowi. Terminy zwrotu określa art. 77 Ordynacji. Zazwyczaj nadpłata podlega zwrotowi w terminie 30 dni od dnia wydania decyzji stwierdzającej nadpłatę lub określającej jej wysokość.

Jeśli naczelnik urzędu skarbowego wyda decyzję odmawiającą stwierdzenia nadpłaty, podatnik może skorzystać z drogi odwoławczej (patrz tekst dotyczący procedury). Jeśli sąd prawomocnym wyrokiem uchyli decyzję organu podatkowego I instancji lub stwierdzi jej nieważność, podatnik powinien otrzymać nadpłatę w ciągu 14 dni od dnia doręczenia organowi podatkowemu odpisu orzeczenia sądu. ■

reklama

W marcu emerytury i renty wyższe o 6,5 proc.

Marzec 2008r. będzie wyjątkowy dla waloryzacji emerytur. Po raz pierwszy zostanie przeprowadzona waloryzacja na nowych zasadach. Ponadto przewiduje się wzrost świadczeń aż o 6,5 %.

Kogo obejmie podwyżka?

Zarówno wysokość, jak i częstotliwość podwyższania wszystkich świadczeń objętych waloryzacją zależy od tego, w jaki sposób są podwyższane emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. To dlatego, że podwyższanie świadczeń innych grup zawodowych (na przykład osób otrzymujących świadczenia z systemu ubezpieczeniowego rolników czy funkcjonariuszy służb mundurowych) i innych świadczeniobiorców (na przykład osób otrzymujących renty socjalne czy świadczenia przedemerytalne) zależy od sposobu podwyższania świadczeń wypłacanych przez ZUS.

Podwyżka będzie dotyczyć:

- 7,35 mln osób, którym ZUS wypłaca emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy i renty rodzinne,
- 0,24 mln osób otrzymujących z ZUS renty socjalne,
- 0,33 mln osób otrzymujących z ZUS zasiłki i świadczenia przedemerytalne,
- 1,54 mln osób otrzymujących emerytury i renty z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
- około 0,36 mln świadczeniobiorców tzw. służb mundurowych.

więcej szczegółów na stronie

www.emerytury.wieszjak.pl

Pytania
i odpowiedzi

PRAWO MIESZKANIOWE

Inwestycje w zasobach wspólnoty, system liczenia głosów, podnajem lokalu, zmiana wysokości czynszu, dostawy ciepła

PRZEBUDOWA STRYCHU

Czy trzeba czekać
na uchwałę

1 Razem z innymi mieszkańcami ostatniego piętra chcielibyśmy zainwestować w przebudowę, a może nawet nadbudowę strychu z przeznaczeniem na cele mieszkalne. Czy musimy mieć zgodę pozostałych mieszkańców budynku, w którym istnieje wspólnota mieszkaniowa, czy też wystarczy akceptacja tego planu przez zarząd?

W tym przypadku właściciele lokali muszą wyrazić zgodę w formie uchwały na planowaną przebudowę części nieruchomości wspólnych. Nadbudowa czy też przebudowa strychu na cele mieszkalne będzie wymagała uzyskania zgody całej wspólnoty mieszkaniowej. Zarząd może podejmować samodzielnie jedynie te czynności, które nie przekraczają tzw. zwykłego zarządu. W przepisach znajduje się katalog przykładowych czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu. Uwzględniono w nim zarówno zmianę przeznaczenia części nieruchomości wspólnej, jak również udzielenie zgody na nadbudowę lub przebudowę nieruchomości wspólnej, na ustanowienie odrębnej własności lokalu powstałego w następstwie nadbudowy lub przebudowy i rozporządzenie tym lokalem oraz na zmianę wysokości udziałów w następstwie powstania odrębnej własności lokalu nadbudowanego lub przebudowanego.

Podstawa prawna

■ Art. 22 ustawy z 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (t.j. Dz.U. z 2000 r. nr 80, poz. 903 ze zm.).

PODWYŻKA CZYNSZU

Jak wypowiedzieć
dotychczasową
wysokość czynszu

2 Od trzech lat wynajmuję mieszkanie. Nie było jeszcze żadnej podwyżki, tymczasem rosną koszty, poza tym inflacja jest coraz wyższa. W jaki sposób powinienem postąpić, by podwyżka czynszu była zgodna z przepisami? Czy to prawda, że najpierw trzeba wypowiedzieć aktualną wysokość czynszu?

W przypadku gdy przedmiotem najmu jest mieszkanie do podwyżki czynszu mają zastosowanie przepisy ustawy o ochronie praw lokatorów. Wynika z nich jednoznacznie, że w tym celu należy wypowiedzieć dotychczasową wysokość czynszu. Trzeba to zrobić w formie pisemnej pod rygorem nieważności. To wypowiedzenie powinno nastąpić z zachowaniem trzymiesięcznego terminu wypowiedzenia na koniec miesiąca kalendarzowego.

Właściciele wynajmowanych mieszkań muszą też pamiętać o pewnych ograniczeniach związanych z wysokością planowanej podwyżki. Są bowiem sytuacje, kiedy zmiana czynszu powinna być uzasadniona. Ma to związek z wartością odtworzeniową lokalu. Jeśli podwyżka następuje z poziomu wyższego niż 3 proc. wartości odtworzeniowej w skali roku albo gdy na skutek podwyżki przekroczy ten pułap, musi ona być uzasadniona.

Czy wynajmujący
musi wyrazić zgodę

3 PODNAJEM Wynajmuję dużą pracownię. Przylega do niej dodatkowe pomieszczenie dotychczas wykorzystywane na magazyn, które chciałby podnająć mój znajomy. Nie wiem, czy wcześniej powinienem uzyskać zgodę właściciela. Jak to jest uregulowane w przepisach?

W takim przypadku należy spytać o zgodę wynajmującego. Z obowiązujących przepisów wynika bowiem, że bez zgody wynajmującego nie może oddać lokalu lub jego części do bezpłatnego używania ani podnająć. Czytelnik powinien więc poinformować właściciela lokalu o tym, że istnieje możliwość podnajęcia jego części. Jeśli uzyska zgodę, to będzie mógł podnająć pomieszczenie, którym zainteresowany jest jego znajomy. W przeciwnym razie nie powinien tego robić. Przedstawione wyżej reguły dotyczą takich sytuacji, gdy przedmiotem najmu jest lokal.

Warto przy tym zaznaczyć, że odmienne zasady obowiązują w przypadku podnajmowania innych rzeczy. W takich przypadkach dużo zależy od treści umowy. Jeśli nie wykluczono w niej możliwości podnajmu, to najemca może wynająć rzecz oddać w całości lub części innej osobie do bezpłatnego używania lub podnająć bez potrzeby pytania o zgodę wynajmującego.

Podstawa prawna

■ Art. 668, art. 688² ustawy z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. nr 16, poz. 94 z późn. zm.).

To uzasadnienie może dotyczyć inflacji. Powinna wówczas mieścić się w średniorocznym wskaźniku wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem w poprzednim roku kalendarzowym.

Nie tylko inflacja może usprawiedliwiać podwyżkę czynszu. Jej uzasadnienie może też polegać na wykazaniu, że aktualne przychody z czynszu nie zapewniają właścicielowi pokrycia wydatków związanych z utrzymaniem lokalu, zwrotu kapitału oraz osiągnięcia zysku, a podwyżka pozwoli na uzyskanie tego poziomu. W przypadku gdy podwyżka jest uzasadniana zwrotem kapitału zainwestowanego w zakup mieszkania, to podwyższony czynsz powinien mieścić się w granicach 1,5 proc. poniesionych wydatków. Jeśli nakłady dotyczą trwałego ulepszenia mieszkania, które zwiększa jego wartość użytkową, to wynajmujący w skali roku może doliczyć do czynszu maksymalnie 10 proc. tych wydatków.

Podstawa prawna

■ Art. 8a ustawy z 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (t.j. Dz.U. z 2005 r. nr 31, poz. 266 z późn. zm.).

WSPÓLNOTY MIESZKANIOWE

Jak można zmienić
sposób liczenia głosów

4 Mieszkam w kamienicy, w której działa wspólnota mieszkaniowa. Jednak nie może wiele zrobić po myśli większości mieszkańców, ponieważ jedna osoba dysponuje 54 proc. udziałów w niej. Czy możemy w jakiś sposób zmienić metodę liczenia głosów – tak, aby na każdego właściciela przypadł jeden głos?

Jest to możliwe. Istnieją dwa sposoby wprowadzenia systemu głosowania polegającego na tym,

że na jednego właściciela przypada jeden głos. Pierwszy z nich polega na tym, że właściciele lokali podejmują uchwałę w tej sprawie. Jednak przy jej podejmowaniu bierze się pod uwagę normalną większość głosów, liczoną według udziałów. Oznacza to, że w przedstawionym przez czytelnika przypadku ta metoda prawdopodobnie okaże się nieskuteczna. Właściciel z 54-proc. udziałem z pewnością będzie przeciwny, a to wystarczy, by nie została przyjęta.

Istnieje też inny sposób przejścia na system głosowania, zgodnie z którym na jednego właściciela przypada jeden głos. Taki sposób zmiany systemu jest możliwy na każde żądanie właścicieli lokali posiadających łącznie co najmniej jedną piątą udziałów w nieruchomości wspólnej, jeśli suma udziałów w nieruchomości wspólnej nie jest równa cyfrze jeden albo we wspólnocie mieszkaniowej większość udziałów należy do jednego właściciela. W tym celu czytelnik powinien dojść do porozumienia z grupą właścicieli, którzy w sumie będą posiadać co najmniej 20 proc. udziałów w nieruchomości. Gdy już będzie ich odpowiednia liczba, wystarczy zgłosić żądanie w sprawie zastosowania systemu głosowania polegającego na tym, że na jednego właściciela będzie przypadał jeden głos. Nie jest konieczne podejmowanie uchwały w tej sprawie. W takim przypadku zarówno właściciele małych mieszkań, jak i osoba mająca 54 proc. udziałów w nieruchomości wspólnej będą mieli prawo oddania głosów o równorzędnym znaczeniu. Powierzchnia udziałów w nieruchomości wspólnej nie będzie w ogóle brana pod uwagę. Sposób głosowania według zasady, że na każdego właściciela przypada jeden głos, oznacza bowiem, że większość głosów obliczana jest według liczby właścicieli, którzy oddali głos za uchwałą niezależnie od tego, ile lokali w nieruchomości – wyodrębnionych lub nie – stanowi ich własność.

Podstawa prawna

■ Art. 23 ustawy z 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (t.j. Dz.U. z 2000 r. nr 80, poz. 903 z późn. zm.).

OGRZEWANIE MIESZKAŃ

Jak można zmniejszyć moc ciepłą

5 Mamy podpisaną umowę z przedsiębiorstwem dostarczającym energię ciepłą. Ustalona w niej moc ciepła jest zbyt duża. Chcielibyśmy ją zmniejszyć. Czy jest to możliwe?

To jest możliwe. Wielkość zamówionej mocy ciepłej jest jednym z elementów umowy sprzedaży ciepła. Z uwagi na to przedsiębiorstwo ciepłownicze nie może narzucić odbiorcy wielkości mocy zamówionej. Zgodnie z definicją zawartą w przepi-

sach zamówiona moc ciepła jest to ustalona przez odbiorcę największa moc ciepła, jaka w danym obiekcie wystąpi w warunkach obliczeniowych, która zgodnie z określonymi w odrębnych przepisach warunkami technicznymi oraz wymaganiami technologicznymi dla danego obiektu jest niezbędna do zapewnienia pokrycia strat ciepła w celu utrzymania normatywnej temperatury i wymiany powietrza w pomieszczeniach, utrzymania normatywnej temperatury ciepłej wody w punktach czerpalnych oraz prawidłowej pracy innych urządzeń lub instalacji.

Zamówiona moc ciepła jest ustalana przez odbiorcę co najmniej na okres 12 miesięcy i może być zmieniona, ale wyłącznie w terminie ustalonym w umowie sprzedaży ciepła lub w umowie o świadczenie usług przesyłania i dystrybucji albo w umowie kompleksowej. Z wnioskiem o zmianę zamó-

wionej mocy ciepłej należy zwracać się do przedsiębiorstwa w terminie i w formie przewidzianej w umowie. Przy czym przed wyrażeniem zgody na zmianę przedsiębiorstwo energetyczne ma prawo do sprawdzenia prawidłowości zamówionej mocy ciepłej. ■

Podstawa prawna

■ Par. 2 pkt 15 rozporządzenia ministra gospodarki z 15 stycznia 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków funkcjonowania sieci ciepłowniczych (Dz.U. nr 16, poz. 92).

■ Par. 40 ust. 1 rozporządzenia ministra gospodarki z 9 października 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń z tytułu zaopatrzenia w ciepło (Dz.U. nr 193, poz. 1423).

MONIKA BURZYŃSKA

PRAWO CYWILNE

Koszty procesu, wynagrodzenie adwokata, termin dla apelacji, ocena pism, unieważnienie testamentu, odrzucenie spadku

SPÓR PRZED SĄDEM

Kiedy trzeba zwrócić koszty procesu

6 Pożyłam od sąsiadki dosyć dużą kwotę i oddałam ze znacznym opóźnieniem. Sąsiadka upomniwała się kilkakrotnie o zwrot pieniędzy, a potem wniosła pozew do sądu o zapłatę. Pożyłam już wprawdzie zwróciłam, ale teraz sąsiadka grozi, że muszę zapłacić jeszcze za proces. Czy sąsiadka może domagać się zwrotu kosztów procesu?

Tak, strona przegrująca sprawę ma obowiązek zwrócić przeciwnikowi procesowemu na jego żądanie koszty procesu. Są to poniesione przez powoda niezbędne koszty do dochodzenia praw i obrony. Zalicza się do nich również wynagrodzenie adwokata lub radcy prawnego, a także koszty mediacji prowadzonej na skutek skierowania przez sąd.

Jednak w wyjątkowych przypadkach sąd może zasądzić od strony przegrującej tylko część kosztów albo w ogóle nie obciążać jej nimi. Gdyby zaś w trakcie procesu została zawarta ugoda, to wówczas koszty mogą zostać zniesione wzajemnie. Oznacza to, że powód nie zwraca żadnych kosztów pozwanemu i odwrotnie. Jednak w ugodzie strony mogą inaczej postanowić co do zwrotu kosztów.

Jeżeli więc dłużnik nie dał powodu do wytoczenia sprawy, bo wcześniej zwrócił pożyczoną kwotę (nawet po terminie płatności określonym w umowie pożyczki), to wtedy sąd może przyznać mu zwrot kosztów. Obowiązuje zasada, że pozwanemu należy się zwrot kosztów, jeżeli nie dał powodu do

wytoczenia sprawy i uznał przy pierwszej czynności procesowej żądanie pozwu. W ten sposób zapewnia się ochronę dłużnikowi przed wierzycielem, który wytacza proces o świadczenie niekwestionowane i bezsporne, czyli wówczas, gdy dłużnik chciałby je spłacić bez ponoszenia zbędnych kosztów procesu. Pozwany jednak wówczas powinien wskazać na fakty, które przemawiałyby za tym, że nie było żadnego powodu, uzasadniającego wytoczenie powództwa (np. oddał już część należności, a powód wystąpił do sądu z roszczeniem o zasądzenie zwrotu całej pożyczki).

Podstawa prawna

■ Art. 101 i 102 ustawy z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. nr 43, poz. 293 z późn. zm.).

SKŁADANIE APELACJI

Czy sąd może przywrócić termin

8 Nie złożyłem apelacji od wyroku w terminie. Pracownica sądu poinformowała mnie, że jeżeli przesyłę ją po terminie, to będzie bezskuteczna, i poradziła, aby domagać się przywrócenia terminu na wniesienie apelacji. Czy sąd może przywrócić ten termin?

Tak, chociaż na wniosek strony sąd przywraca termin dokonania czynności prawnej (m.in. również złożenia apelacji), gdy strona nie dokonała tej czynności bez swojej winy.

Pismo z wnioskiem o przywrócenie terminu należy wnieść do sądu, do którego należało wnieść apelację. Trzeba to zrobić w ciągu tygodnia od czasu ustania przyczyny uchybienia terminu i uprawdopodobnić w piśmie okoliczności uzasadniające wniosek. Składając wniosek należy też dokonać czynności procesowej.

We wniosku o przywrócenie terminu należy wskazać dowody na to, że do niedotrzymania go doszło bez winy strony, która chciała złożyć apelację od wyroku. Na przykład niedotrzymanie terminu mogło zostać spowodowane chorobą strony, która uniemożliwiła jej sporządzenie apelacji osobiście albo przy pomocy innych osób. Uzasadnioną przyczyną może być też klęska żywiołowa lub katastrofa, a nawet otrzymanie mylnej informacji udzielonej przez pracownika sądu np. o terminie zaskarżenia albo wnoszenia opłat.

O przywrócenie terminu można skutecznie starać się wówczas, gdy przeszkody nastąpiły dopiero w ostatnim dniu. Sąd Najwyższy uznał, że zwleknięcie z dokonaniem czynności do ostatniego dnia nie można uznać za zawińone działanie strony. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w postanowieniu z 9 października 1986 r. (sygn. akt IV PZ 82/86, OSNCp z 1988 r. nr 1, poz. 15) oraz w postanowieniu z 8 grudnia 2004 r. (sygn. akt I CZ 142/04, niepubl.).

Podstawa prawna

■ Art. 167–169 ustawy z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. nr 43, poz. 296 z późn. zm.).

BADANIE DOKUMENTÓW

Jak sąd sprawdza, kto spisał umowę

9 Sąsiadka domaga się zwrotu długu, który według niej zaciągnął mój ojciec. Pokazuje umowę pożyczki spisana pismem ręcznym i twierdzi, że napisał ją mój ojciec. Ojciec nie chce zapłacić i twierdzi, że nie jest autorem pisma. Sąsiadka grozi, że wnieście do sądu pozew o zapłatę. Czy sąd musiałby wówczas zbadać prawdziwość pisma?

Tak, sąd prawdopodobnie zarządzi wówczas badanie umowy przez biegłego. Oceni on prawdziwość pisma na zakwestionowanej umowie pożyczki porównując je z pismem tej samej osoby na innych dokumentach. Materiałem porównawczym musiałyby być dokumenty niewątpliwie prawdziwe. Sąd może wezwać strony do przedstawienia takich dokumentów.

Zdarza się jednak, że takich dokumentów nie ma. Sąd ma prawo wówczas wezwać osobę, od której pismo pochodzi, aby w wyznaczonym terminie i miejscu napisała podyktowane jej wyrazy.

Badając dokument, sąd analizuje także jego wygląd zewnętrzny, szczególnie wówczas, gdy jest on poprzekreślany, uszkodzony albo dokonywano na nim tzw. podskrobań.

Sąd ocenia wówczas, czy mimo tych przekreśleń, podskrobań lub innych uszkodzeń, dokument zachowuje moc dowodową.

Podstawa prawna

■ Art. 254 i 257 ustawy z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. nr 43, poz. 296 z późn. zm.).

Kto może być zwolniony z zapłaty dla adwokata

7 WYNAGRODZENIE ADWOKATA Zostałem zwolniony z kosztów sądowych. Czy mogę domagać się, aby sąd przyznał mi adwokata z urzędu?

Tak, strona, która została zwolniona przez sąd od kosztów sądowych, może domagać się przyznania jej adwokata z urzędu. Profesjonalny pełnomocnik będzie wówczas prowadził jej sprawę, natomiast ona nie będzie musiała zapłacić mu wynagrodzenia.

Wniosek o ustanowienie adwokata należy zgłosić w tym sądzie, w którym sprawa ma zostać już wytoczona albo dopiero się toczy. Składa go na piśmie lub ustnie do protokołu.

Gdyby zaś strona mieszkala w okręgu innego sądu niż ten, w którym sprawa się toczy, to wówczas może zgłosić wniosek w sądzie właściwym ze względu na swoje miejsce zamieszkania. Wniosek zostanie wówczas niezwłocznie przekazany sądowi właściwemu.

Strona, dla której sąd ustanowił adwokata z urzędu, nie płaci mu wynagrodzenia. Natomiast adwokat może należeć mu wynagrodzenie ściągnąć z kosztów zasądzonych na rzecz jego modawcy od przeciwnika procesowego.

Sąd przyznaje adwokata dla strony zwolnionej z kosztów sądowych, gdy uzna, że jego udział w sprawie jest potrzebny, ponieważ strona jest nieporadna, ma trudności z samodzielnym podejmowaniem czynności procesowych albo sprawa jest skomplikowana pod względem faktycznym lub prawnym. W dodatku składając wniosek strona powinna wykazać, że nie może ponieść kosztów zastępstwa adwokackiego bez uszczerbku dla utrzymania swojego i rodziny.

Gdyby były spełnione te wszystkie przesłanki, wówczas sąd nie może odmówić ustanowienia pełnomocnika z urzędu, nawet gdy uzna, że wniesione przez tę stronę powództwo jest bezzasadne.

Podstawa prawna

■ Art. 117–124 ustawy z 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. nr 43, poz. 296 z późn. zm.).

TESTAMENT

Jak można unieważnić dokument

10 Moja mama miała problemy psychiczne. Leczyła się i mam dowody zakupu leków psychotropowych. Pomimo to sporządziła osobiście testament, który jest bardzo krzywdzący dla niektórych osób. Czy można go podważyć, powołując się na jej chorobę psychiczną?

Jest to możliwe, ale ostateczna decyzja w tej sprawie będzie należała do sądu.

Testament jest nieważny, jeżeli został sporządzony w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Podobnie jest w przypadku, gdy testator działał pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca nie działał pod wpływem błędu, nie sporządziłby testamentu określonej treści. Poza tym powoływanie się na nieważność testamentu może mieć miejsce wtedy, gdy został sporządzony pod wpływem groźby. Błąd, groźba, brak świadomości albo swobody wyrażania woli i podejmowania decyzji są bowiem lat dziesięciu od otwarcia spadku.

Na nieważność testamentu z tych przyczyn nie można się powołać po upływie lat trzech od dnia, w którym osoba mająca w tym interes dowiedziała się o przyczynie nieważności, a w każdym razie po upływie lat dziesięciu od otwarcia spadku.

Powołanie się na nieważność testamentu spowodowaną wadą oświadczenia woli polega na wskazaniu określonego faktu jako przyczyny nieważności testamentu. Choroba psychiczna w wielu przypadkach stanowi o występowaniu braku świadomości albo swobody wyrażania woli i podejmowania decyzji. Musi ona mieć miejsce w momencie sporządzania testamentu.

Jest przy tym oczywiste, że w razie sporu co do istnienia tej choroby należy ją udowodnić. Oznacza to, że nasz czytelnik w sytuacji, gdy będzie się powołał na nieważność testamentu, powinien dysponować dowodami na poparcie wystąpienia tej wady oświadczeń woli w czasie, kiedy był sporządzany testament. W przypadku gdy sąd będzie miał wątpliwości co do oceny, czy testament został sporządzony w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji, z pewnością powoła biegłego. Aby prawidłowo ustalić stan umysłu osoby sporządzającej ten dokument, która nie żyje, trzeba bowiem dysponować wiedzą specjalistyczną.

Podstawa prawna

■ Art. 945 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. nr 16, poz. 94 z późn. zm.).

ODRZUCENIE SPADKU

Czy trzeba dziedziczyć kredyt bankowy

11 Moi rodzice nie mieli rozwodu, ale od wielu lat żyli w separacji. Właściwie nie miałam kontaktu z ojcem. Kilka tygodni temu dowiedziałam się, że zmarł. Wiem również, że miał kredyt. Wolalabym go nie spłacać, tym bardziej, że ojciec nie żył na moje utrzymanie. Czy mogę nie przyjąć tego spadku?

Czytelniczka ma możliwość odrzucenia spadku. Z przedstawionych przez nią informacji wynika, że nie upłynął jeszcze termin, w ciągu którego może odrzucić spadek.

Oświadczenie w tej sprawie może złożyć spadkobierca niezależnie od tytułu swojego powołania. Istotne jest jednak, by oświadczenie o odrzuceniu

spadku zostało złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Ten termin liczy się więc nie od momentu śmierci spadkodawcy, lecz chwili, kiedy spadkobierca dowiedział się o tym. Dla spadkobiercy ustawowego zwykłe tym dniem jest dzień otrzymania wiadomości o śmierci spadkobiercy. Natomiast brak oświadczenia spadkobiercy w tym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku.

Oświadczenie o odrzuceniu spadku może być złożone przed notariuszem lub w sądzie rejonowym, w którego okręgu znajduje się miejsce zamieszkania lub pobytu osoby, która je składa. Notariusz lub sąd prześle niezwłocznie oświadczenie, wraz z załącznikami, do sądu spadku. Takie oświadczenie może być również złożone w sądzie spadku w toku postępowania o stwierdzenie praw do spadku.

Oprócz zasadniczej treści, z której będzie jednoznacznie wynikać odrzucenie spadku, oświadczenie w tej sprawie powinno zawierać imię i nazwisko spadkodawcy, datę i miejsce jego śmierci oraz miejsce jego ostatniego zamieszkania. Poza tym należy określić tytuł powołania do spadku.

Tego rodzaju oświadczenie powinno również zawierać wymienienie osób należących do kręgu spadkobierców ustawowych, jak również wszelkich testamentów, nawet jeśli składający oświadczenie uważał je za nieważne, oraz danych dotyczących treści i miejsca przechowania testamentów.

Przy oświadczeniu należy złożyć wypis aktu zgonu spadkodawcy albo prawomocne orzeczenie sądu o uznaniu za zmarłego lub o stwierdzeniu zgonu, jeżeli dowody te nie zostały już poprzednio złożone. W przypadku gdy oświadczenie złożono ustnie, z oświadczenia sporządza się protokół. ■

Podstawa prawna

■ Art. 1015 ustawy z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. nr 16, poz. 93 z późn. zm.).

MONIKA BURZYŃSKA,
MAŁGORZATA PIASECKA-SOBKIEWICZ

UBEZPIECZENIA

Wypłaty odszkodowań z OC sprawy, ubezpieczenie po sprzedaży auta, wartość rozbitego samochodu

PRAWA POSZKODOWANYCH

Czy brak badań pozbawia wypłaty odszkodowania

12 Czy PZU powinno wypłacić odszkodowanie z mojego OC dla poszkodowanego w wyniku kolizji (straty materialne w samochodzie drugiego uczestnika kolizji) w przypadku, gdy w dniu wypadku mój samochód nie miał ważnych badań technicznych. Moja wina nie budzi żadnych wątpliwości.

Jak najbardziej, brak badań technicznych nie może stanowić podstawy do odmowy wypłaty odszkodowania z ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej. Przepisy dotyczące OC komunikacyjnego są tak skonstruowane, żeby maksymalnie chronić poszkodowanego, bez względu na jakieś uchybienia ze strony posiadacza pojazdu. Brak badań technicznych może być podstawą do odmowy pokrycia kosztów naprawy pańskiego pojazdu tylko z dobrowolnej polisy autocasco.

Co ważne, towarzystwo, które wypłaci odszkodowanie z polisy OC mimo braku badań technicznych, nie ma prawa obciążyć pana tymi kosztami. Zgodnie z art. 43 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych towarzystwo miałoby takie prawo tylko w czterech przypadkach, tzn. gdy kierujący:

- wyrządził szkodę umyślnie lub w stanie po użyciu alkoholu albo pod wpływem środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii,
- wszedł w posiadanie pojazdu wskutek popełnienia przestępstwa,
- nie posiadał wymaganych uprawnień do kierowania pojazdem mechanicznym, z wyjątkiem przypadków, gdy chodziło o ratowanie życia ludzkiego lub mienia albo o pościg za osobą podjętą bezpośrednio po popełnieniu przez nią przestępstwa,
- zbiegł z miejsca zdarzenia.

Kiedy rozwiąże się umowa OC

13 SPRZEDAŻ AUTA Nabyłem ubezpieczenie OC komunikacyjne 15 grudnia 2007 r. Opłaty płacę w miesięcznych ratach. 24 stycznia 2008 r. sprzedałem samochód. Czy po przesłaniu informacji o zbyciu pojazdu ubezpieczycielowi prawa z umowy OC przechodzą na nabywcę do końca okresu zawartej przeze mnie umowy – czyli do 14 grudnia 2008 r. – czy tylko do okresu, na jaki została opłacona kolejna rata składki, czyli do 15 lutego 2008 r.?

Umowa OC jest ważna do końca okresu, na jaki została zawarta, jeśli nie wypowiedzie jej kupujący w ciągu 30 dni od daty nabycia pojazdu. Konsekwencją nieopłacenia kolejnych rat składek jest tylko to, że nie ma zastosowania zasada automatycznego zawiązywania nowej polisy po upływie terminu ważności starej. Nowa umowa zawiąże się, jeśli składki zostały opłacone w całości. Oznacza to, że jeżeli zaprzestaje pan opłacania składek i zgłosi pan fakt sprzedaży samochodu swojemu ubezpieczycielowi, to prawa i obowiązki płynące z tej polisy przechodzą na nabywcę i to on będzie musiał opłacać kolejne raty składek. Jeśli nie będzie tego robił, bo np. kupił sobie nową polisę (nie wiedząc o prawie do korzystania z pańskiej umowy do końca okresu, na jaki została zawarta), to cały czas towarzystwo będzie udzielało ochrony z tego tytułu i w związku z tym będzie domagało się opłaty składek i raczej nie zrezygnuje z tego prawa. Nie zawiąże się natomiast nowa umowa po zakończeniu okresu ubezpieczenia tej starej.

SZKODA CAŁKOWITA

Czy ubezpieczyciel powinien przejąć auto

14 Po wypadku mój samochód został zupełnie rozbity i towarzystwo ubezpieczające sprawcę wypadku uznało, że jest to tzw. szkoda całkowita. Chcę mi wypłacić różnicę między wartością samochodu z dnia szkody, a kwotą za jaką mogę sprzedać rozbite auto. Czy towarzystwo nie powinno przejąć ode mnie samochodu?

Ubezpieczyciele nie mają takiego obowiązku. Kiedyś robiły to, ale niekorzystne przepisy podatkowe spowodowały, że wycofały się z takich praktyk. Oznacza to, że w opisanym przez pana przypadku po stronie klienta leży sprzedaż rozbitego samochodu. Na szczęście coraz częściej towarzystwa

współpracują z internetowymi aukcjami rozbitych aut. Licytują na nich fachowcy, np. warsztaty, firmy zajmujące się recyklingiem i przedstawiają swoje oferty. Klient wybiera najkorzystniejszą i sprzedaje auto. Warto więc sprawdzić, czy towarzystwo, które wypłaca panu odszkodowanie, nie współpracuje z taką platformą. Jeśli nie, można samemu spróbować wstawić auto na zwykły serwis aukcyjny. To rozwiązanie ma tę przewagę nad sprzedażą, np. przez ogłoszenie, że w przypadku sporu z ubezpieczycielem będziemy mieli dowody, że to najlepsza oferta, jaką dostaliśmy. Towarzystwo może bowiem utrzymywać, że nasz rozbity samochód powinien kosztować 6 tys. zł, podczas gdy my sprzedaliśmy go za 4 tys. zł. Będzie mu na tym zależeć, bo jeśli np. auto przed wypadkiem kosztowało 15 tys. zł, to odszkodowanie będzie wyliczone po odjęciu od tej kwoty pieniędzy uzyskanych ze sprzedaży. Im taniej sprzedamy auto, tym więcej będzie musiało wypłacić towarzystwo. Będzie się więc upierało przy swojej, wyższej wycenie. ■

MARCIN JAWORSKI

PODATKI

Zgłoszenie mieszkania, ulga za pobyt w sanatorium, odliczenia rehabilitacyjne, przekazanie 1 proc. podatku, rozliczenie odprawy

ULGA NA REHABILITACJĘ

Ile odliczyć przy zwrocie kosztów

15 Moja mama jest osobą niepełnosprawną. Pozostaje na moim utrzymaniu. Chciałam jak co roku skorzystać z ulgi rehabilitacyjnej. Mama przebywała na turnusie rehabilitacyjnym w sanatorium. Ja zapłaciłam za jej pobyt, ale później otrzymałam częściowy zwrot wydatków. Jaką kwotę mogę odliczyć w zeznaniu rocznym?

Ulga rehabilitacyjna polega na odliczeniu od dochodu wydatków na cele rehabilitacyjne oraz związane z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych, poniesionych w roku podatkowym. Dotyczy to sytuacji, gdy wydatki są związane z niepełnosprawnością samego podatnika, jak też osoby, na której utrzymaniu są osoby niepełnosprawne. Jednym z rodzajów wydatków, który podlega odliczeniu, jest odpłatność za pobyt na leczeniu w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, za pobyt w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno-opiekuńczych oraz odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne. Jednak zgodnie z przepisami, podatnik nie może dokonać odliczenia, gdy pieniądze zostały mu zwrócone. Wydatki podlegają odliczeniu od dochodu pod warunkiem, że nie zostały sfinansowane (dofinansowane) ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zakładowego funduszu świadczeń społecznych. Prawa do odliczenia wydatków zostaje pozbawiony także podatnik, któremu zostały one zwrócone w jakiegokolwiek formie. Niemniej jednak, gdy wydatki były częściowo sfinansowane (dofinansowane) z tych funduszy (środków), będzie można częściowo skorzystać z ulgi. Odliczeniu w tym przypadku podlega różnica pomiędzy poniesionymi wydatkami a kwotą sfinansowaną, dofinansowaną czy zwróconą. Jeżeli spełnia pani wszystkie warunki do skorzystania z ulgi, będzie pani mogła odliczyć różnicę między tym, co zapłaciła pani sama za sanatorium mamy, a kwotą zwróconych kosztów.

Podstawa prawna

■ Art. 26 ust. 1 pkt 6, ust. 7a pkt 6 oraz 7b ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2000 r. nr 14, poz. 176 z późn. zm.).

ZEZNANIE NA PIT-38

Czy można przekazać 1 proc. podatku

16 W ubiegłym roku osiągnąłem jedynie dochody ze sprzedaży akcji. Muszę więc złożyć w urzędzie skarbowym PIT-38 i zapłacić podatek. Czy w takiej sytuacji będę mógł przekazać 1 proc. podatku dla wybranej organizacji pożytku publicznego?

Rozliczając podatek na formularzu PIT-38, można wesprzeć organizację pożytku publicznego. Przypominajmy, że osoba, która zamierza przekazać 1 proc. swojego podatku dla organizacji pożytku publicznego, nie musi sama dokonywać wpłaty na konto tej organizacji. Powinna natomiast w składanym przez siebie zeznaniu podatkowym – tym przypadku w PIT-38 – podać wysokość wnioskowanej (zadeklarowanej) wpłaty, która nie może przekroczyć kwoty odpowiadającej 1 proc. podatku należnego. Musi też podać nazwę organizacji pożytku publicznego oraz numer wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego. Podatnik ma prawo wybrać organizację z uwzględnionych w wykazie ogłoszonym w obwieszczeniu przez ministra pracy i polityki społecznej w porozumieniu z ministrem sprawiedliwości.

W formularzu rocznego zeznania podatkowego PIT-38 wniosek o przekazanie 1 proc. podatku należnego na rzecz organizacji pożytku publicznego stanowi część H tego druku.

Naczelnik urzędu skarbowego, na wniosek podatnika, przekazuje na rzecz jednej organizacji pożytku publicznego działającej na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego, wybranej przez podatnika ze specjalnego wykazu, kwotę nieprzekraczającą

całą 1 proc. podatku należnego wynikającego z zeznania podatkowego, po zaokrągleniu do pełnych dziesiątek groszy w dół.

Warto również pamiętać, że zeznanie PIT-38 składa się w terminie do 30 kwietnia roku następującego po roku podatkowym. Oznacza to, że podatnicy, którzy zamierzają przekazać organizacji pożytku publicznego 1 proc. podatku, powinni złożyć zeznanie podatkowe za 2007 rok najpóźniej 30 kwietnia 2008 r.

Podstawa prawna

■ Art. 45 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2000 r. nr 14, poz. 176 z późn. zm.).

PRZYCHÓD Z ODPRAWY

Czy słusznie potrącono zaliczkę na PIT

18 Zakład pracy nie wypłacił mi odprawy. Wniosłem sprawę do sądu. Wyrok był dla mnie korzystny. Zakład więc przekazał pod koniec ubiegłego roku na mój rachunek bankowy odprawę. Potrącił jednak od zasadzonej kwoty zaliczkę na PIT. Czy były pracodawca miał do tego prawo?

Odprawa stanowi dla celów podatku dochodowego przychód ze stosunku pracy. Przepisy dotyczące tego rodzaju przychodów zawarto w art. 12 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych. W przepisie tym mówi się o tym, że za przychody ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy uważa się wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone

DYŻUR EKSPERTA

W piątek (29 lutego)
Zasady przyznawania rent i emerytur
Informacji na ten temat będzie udzielała
Gabriela Zgajewska,
ekspert ds. emerytur.
Dzwoń w godz. 10.00–12.00
pod nr tel. (0 22) 531 49 72

Czy o zakupie mieszkania trzeba zawiadomić gminę

17 NIERUCHOMOŚCI Kupiłam nowe mieszkanie. W ubiegłym tygodniu podpisałam akt notarialny. Moi znajomi powiedzieli, że muszę zgłosić nabycie mieszkania w urzędzie gminy. Czy to prawda, że ciąży na mnie taki obowiązek?

Tak, osoby fizyczne mają obowiązek złożyć właściwemu organowi podatkowemu informację o nieruchomościach i obiektach budowlanych. Informację sporządzoną na specjalnym formularzu trzeba złożyć w terminie 14 dni od dnia wystąpienia okoliczności uzasadniających powstanie albo wygaśnięcie obowiązku podatkowego w zakresie podatku od nieruchomości lub od dnia zaistnienia zdarzenia. W pani przypadku zdarzeniem powodującym obowiązek złożenia informacji jest nabycie lokalu mieszkalnego potwierdzonego aktem notarialnym. Organem podatkowym właściwym w sprawie podatków od nieruchomości jest wójt (burmistrz, prezydent miasta). Warto jeszcze przypomnieć, że co do zasady podatek od nieruchomości na rok podatkowy od osób fizycznych ustala w drodze decyzji organ podatkowy właściwy ze względu na miejsce położenia przedmiotów opodatkowania. Podatek jest płatny w ratach proporcjonalnych do czasu trwania obowiązku podatkowego, w terminach: do 15 marca, 15 maja, 15 września i 15 listopada roku podatkowego. W tym przypadku obowiązek podatkowy nie powstaje z mocy prawa, ale decyzji. Gdyby nie dopełniła pani obowiązku w przewidzianym czasie, należy ten błąd naprawić. Teoretycznie organ może w tym przypadku ukarać podatnika sankcjami z kodeksu karnego skarbowego. W praktyce organy nie korzystają jednak z tej możliwości.

Podstawa prawna

■ Art. 6 ustawy z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (t.j. Dz.U. z 2006 r. nr 121, poz. 844 z późn. zm.).

za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych. Ważne jest to, aby stosunek pracy stanowił prawną podstawę wypłaty tych należności. Pracodawca wypłacając odprawę pieniężną zasądzoną wyrokiem sądu na rzecz byłego pracownika zobowiązany był do obliczenia i poboru zaliczki na podatek dochodowy.

Podstawa prawna

■ Art. 12, 31 i 32 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2000 r. nr 14, poz. 176 z późn. zm.).

NIEPĘŁNOSPRAWNY MAŁŻONEK

Kiedy i kto może odpiścić wydatki

19 Mam na utrzymaniu niepełnosprawnego małżonka. Czy przysługuje mi prawo do dokonania odliczeń z tytułu wydatków poniesionych na cele rehabilitacyjne?

Przepisy ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych stwarzają taką możliwość. Otóż odliczeń z tytułu wydatków poniesionych na cele rehabilitacyjne oraz wydatków związanych z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych mogą dokonywać również podatnicy, na których utrzymaniu są następujące osoby niepełnosprawne: współmałżonek, dzieci własne i przysposobione, dzieci obce przyjęte na wychowanie, pasierbowie, rodzice, rodzice współmałżonka, rodzeństwo, ojczyzm, macocha, zięciowie i synowie. Dotyczy to jednak przypadków, gdy w roku podatkowym dochody tych osób niepełnosprawnych nie przekroczyły kwoty 9120 zł.

Podstawa prawna

■ Art. 26 ust. 7e ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz.U. z 2000 r. nr 14, poz. 176 z późn. zm.).

ALEKSANDRA TARKA, KRZYSZTOF TOMASZEWSKI

DYŻUR EKSPERTA

We wtorek (4 marca)
W ramach dyżuru zorganizowanego
wspólnie z Poradnikiem Gazety Prawnej
Jak egzekwować swoje należności
od dłużników
Na pytania czytelników będzie odpowiadał
Adam Malinowski, radca prawny
z Poradnika Gazety Prawnej
Dzwoń w godz. 10.00–12.00
pod nr tel. (0 22) 531 49 76